

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра анатомії людини

Навчальний рік 2022-2023

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Анатомія людини»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибіркового освітній компонент нормативний

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 221 «Стоматологія», другий (магістерський) рівень

Освітньо-професійна програма «Стоматологія»

Курс перший

Силабус освітнього компоненту розглянуто на

засіданні кафедри анатомії людини

Протокол від

“26”серпня 2022 року № 1

Схвалено методичною комісією ХНМУ з

загальної підготовки

Протокол від

“31”серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри

проф. Вовк О.Ю.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Голова методичної комісії ХНМУ з проблем

загальної підготовки

проф. Вовк О.Ю.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

завідувач кафедри анатомії людини, д.мед.н., проф. О.Ю.Вовк,

доцент кафедри анатомії людини, к.мед.н. В.Б. Ікрамов,

доцент кафедри анатомії людини, к.мед.н. О.О. Шевцов.

Дані про викладача, що викладає дисципліну

Прізвище, ім'я, по батькові	Шевцов Олександр Олександрович
Наукова ступінь	Кандидат медичних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри анатомія людини
Контактний телефон	+380509690459
Корпоративна пошта	oo.shevtsov@knu.edu.ua
Розклад занять	Згідно розкладу занять на I-II семестр

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше: <http://distance.knu.edu.ua/user/profile.php?id=10550>

Контактний тел. та E-mail кафедри: тел. (057) 700-36-26, knu_anatomy@ukr.net

Очні консультації: розклад та місце проведення за розкладом кафедри.

Он-лайн консультації: розклад та місце проведення за попередньою домовленістю з викладачем.

Локація: заняття проводяться за адресом: проспект Незалежності 12

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Анатомія людини» складений відповідно до Освітньо-професійної програми “Стоматологія” та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 221 “Стоматологія”.

Опис освітнього компоненту (анотація). Вивчення освітнього компоненту «Анатомія людини» для стоматологів являє собою адаптовану до потреб медицини класичну модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним здобувачем знань у світі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності лікаря.

Предметом вивчення освітнього компоненту «анатомія людини» є наука про форму, будову, походження та розвиток органів, систем і організму людини в цілому.

Міждисциплінарні зв'язки:

Анатомія людини як освітній компонент:

а) базується на вивченні здобувачами медичної біології, гістології, цитології і ембріології, біофізики, латинської мови, етики, філософії, екології та інтегрується з цими дисциплінами;

б) закладає основи для вивчення здобувачами нормальної та патологічної фізіології, патологічної анатомії, оперативної хірургії та топографічної анатомії, деонтології, пропедевтики клінічних освітніх компонентів та формування умінь застосовувати знання з анатомії людини в процесі подальшого вивчення усіх клінічних освітніх компонентів і в майбутній професійній діяльності.

Послання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE

<http://31.128.79.157:8083/course/view.php?id=496>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту є набуття кожним здобувачем знань з анатомії у світі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності лікаря.

Мета вивчення анатомії людини – *кінцеві цілі* встановлені на основі ОПП підготовки лікаря за фахом відповідно до блоку її змістового модулю (природничо-наукова підготовка) і є основою для побудови змісту освітнього компоненту. Опис цілей сформульований через вміння у вигляді цільових завдань (дій). На підставі кінцевих цілей до кожного модулю або

змістового модулю сформульовані **конкретні цілі** у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення освітнього компоненту.

Кінцеві цілі освітнього компоненту:

- *Аналізувати інформацію про будову тіла людини, системи, що його складають, органи і тканини;*
- *Визначити топографоанатомічні взаємовідносини органів і систем людини;*
- *Трактувати закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіанти мінливості органів, вади розвитку;*
- *Інтерпретувати статеві, вікові та індивідуальні особливості будови організму людини;*
- *Передбачити взаємозалежність і єдність структур і функцій органів людини їх мінливість під впливом екологічних факторів;*
- *Визначити вплив соціальних умов та праці на розвиток будови організму людини;*
- *Демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини та її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження.*

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «анатомія людини» як науки є системний підхід до опису форми, будови органів, положення (топографії) частин та органів тіла в єдності з виконуваними функціями з урахуванням вікових, статевих та індивідуальних особливостей людини.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами **компетентностей:**

- **інтегральні:** здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання для майбутньої професійної діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

- **загальні:**

1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, професії
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії, ситуації.
3. Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
4. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички між особистісної взаємодії.

5. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою.
  6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
  7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.
  8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
  9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
  10. Здатність діяти соціально відповідальної та громадської свідомості.
  11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- **спеціальні** (фахові, предметні): здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами наступних **програмних результатів навчання:**

1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання.
2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.
3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.
4. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.
5. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.
6. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.
7. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

8. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами наступних соціальних навичок (Soft skills):

- комунікабельність;
- грамотна письмова та усна мова;
- вміння виступати на публіці;
- аналітичний склад розуму;
- вміння побачити та вирішити проблему;
- хороша пам'ять;
- креативність;
- орієнтованість на результат;
- завзятість;
- стресостійкість;
- готовність виконувати рутинну роботу;
- вміння приймати рішення;
- відповідальність.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

2.1. Опис освітнього компоненту

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 11	Галузь знань 22 – «охорона здоров'я»	Нормативна
Загальна кількість годин – 330	Спеціальність: 221 – «Стоматологія»	Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 220 (54,5 %) самостійної роботи здобувача – 110 (45,5 %)	Освітній ступінь: другий (магістерський) рівень	1-й
		2-й
	ОПП: «Стоматологія»	Лекції
		40 годин
		Практичні заняття
		180 годин
		Самостійна робота
	110 годин	
	Вид контролю	
	Іспит	

2.2.1. ЛЕКЦІЇ

№	ТЕМИ ЛЕКЦІЙ	К-ть годин	Вид лекцій
1.	Введення в курс анатомії людини. Історія анатомії. Анатомічна термінологія. Osteologia.	2	Лекція-презентація
2.	Череп. Нижня щелепа, під'язична кістка. Вікові особливості.	2	Лекція-презентація
3.	Вчення про сполучення кісток. Функціональна артродологія.	2	Лекція-презентація
4.	Функціональна міологія. М'язи голови та шиї. Топографія.	2	Лекція-презентація
5.	М'язи тулуба, верхніх та нижніх кінцівок. Топографія.	2	Лекція-презентація
6.	Функціональна анатомія органів травної системи (до шлунка), I частина.	2	Лекція-презентація
7.	Функціональна анатомія органів травної системи, II частина. Очеревина.	2	Лекція-презентація
8.	Функціональна анатомія органів дихальної системи. Середостіння. Плевра.	2	Лекція-презентація
9.	Функціональна анатомія органів сечовиділення.	2	Лекція-презентація
10.	Функціональна анатомія чоловічої та жіночої статевої системи. Промежина.	2	Лекція-презентація
11.	Функціональна анатомія ендокринної та імунної систем. Функціональна анатомія лімфатичної системи.	2	Лекція-презентація
12.	Функціональна анатомія серцево-судинної системи. Кровообіг плоду.	2	Лекція-презентація
13.	Функціональна анатомія головного та спинного мозку.	2	Лекція-презентація
14.	Органи чуття.	2	Лекція-презентація
15.	Черепні нерви. I-IV, VI, VIII-XII п.ч.н.	2	Лекція-презентація
16.	Черепні нерви. V, VII п.ч.н.	2	Лекція-презентація
17.	Судини та нерви голови та шиї.	2	Лекція-презентація
18.	Судини та нерви грудної і черевної порожнин. Функціональна анатомія вегетативної нервової системи.	2	Лекція-презентація
19.	Судини та нерви верхньої кінцівки, тазу та нижньої кінцівки.	2	Лекція-презентація
20.	Узагальнююча лекція з матеріалів ЛІІ «Крок-1»	2	Лекція-презентація
Всього		40 годин	

2.2.2. СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Не має

2.2.3. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

№ з.п.	Тема	Години	Методи навчання	Форми контролю
1.	Організація навчального процесу на кафедрі анатомії людини. Предмет і задачі анатомії. Методи дослідження в анатомії. Основні сучасні напрями розвитку анатомії. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла людини. Кістка як орган. Класифікація кісток. Кістки в рентгенівському зображенні. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	Розповідь-пояснення, демонстрація на анатомічних препаратах, презентація, використання трупного матеріалу; робота за віртуальним анатомічним столом Anatomage Table; робота з синтетичним трупом SynDaver; підготовка до ліцензійного інтегрованого іспиту КРОК-1, розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
2.	Загальна характеристика хребтового стовпа. Загальні ознаки хребців. Особливості будови шийних, грудних, поперекових хребців, крижової кістки, куприкової кістки. Хребтовий стовп у цілому. Вади розвитку хребців. Класифікація ребер. Будова ребер і груднини. Грудна клітка у цілому. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
3.	Кістки верхньої та нижньої кінцівки. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
4.	Анатомія черепа I. Лобова, тім'яна, потилична, клиноподібна, скронева кістки. Канали скроневої кістки. Поняття про мозковий череп (Neurocranium). Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
5.	Анатомія черепа II. Решітчаста кістка, верхня та нижня щелепи, леміш, вилична, піднебінна, слъзова, під'язикова кістки. Поняття про лицьовий череп (Viscerocranium). Очна ямка, кісткова носова порожнина, навколоносові пазухи, кісткове піднебіння. Тестові та	4	-//-/-	-//-/-

	ситуаційні завдання за темою.			
6.	Анатомія черепа III. Зовнішня і внутрішня основи черепа. Передня, середня і задня черепні ямки та їх сполучення. Скренева, підскренева, крило-піднебінна ямки. Вікові і статеві особливості будови черепа. Варіанти та аномалії розвитку кісток черепа. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
7.	Вчення про з'єднання кісток. Класифікація з'єднань кісток. Загальна артрологія. Поняття про суглоб. Класифікації суглобів. Обов'язкові та допоміжні елементи суглобів. Біомеханіка суглобів. Розвиток та вікові особливості з'єднань кісток. З'єднання кісток черепа. Вікові особливості з'єднання кісток черепа: тім'ячка, їх види, будова, терміни скостеніння. Атланта-потиличний суглоб. З'єднання кісток тулуба. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
8.	З'єднання кісток верхньої та нижньої кінцівки. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
9.	Введення у міологію. М'яз як орган. Класифікації м'язів. Допоміжний апарат м'яза. М'язи і фасції спини. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
10.	М'язи і фасції грудей. Діафрагма. М'язи і фасції живота. Біла лінія живота. Топографія ділянок живота. Пахвинний канал. Піхва прямого м'язу живота. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
11.	М'язи і фасції голови. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
12.	М'язи шиї. Фасції і топографія шиї (класифікації фасцій, трикутники шиї, ділянки шиї, міждрабинчастий простір). Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
13.	М'язи верхньої кінцівки. Фасції і топографія верхньої кінцівки (пахвова та ліктьова ямки, канали, борозни). Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
14.	М'язи нижньої кінцівки. Фасції і	4	-//-/-	-//-/-

	топографія нижньої кінцівки (стегновий трикутник, підколінна ямка, канали). Тестові та ситуаційні завдання за темою.			
15.	Підсумкове заняття № 1 «Остеологія. Вчення про з'єднання кісток. Міологія». Комп'ютерне тестування за базою ЄДКІ.	4	Опитування	Вирішення пакету завдань за змістом навчального матеріалу. Оцінювання освоєння практичних навичок
16.	Анатомія ротової порожнини та її похідних: язик, піднебіння, зів, слинні залози. Анатомія глотки. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	Розповідь-пояснення, демонстрація на анатомічних препаратах, презентація, використання трупного матеріалу; робота за віртуальним анатомічним столом Anatomage Table; робота з синтетичним трупом SynDaver; підготовка до ліцензійного інтегрованого іспиту КРОК-1, розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.
17.	Зуби. Частина зуба. Поверхні коронки. Загальна будова зубів. Періодонт, пародонт. Ясна. Постійні зуби: їх формула, характеристика кожного виду зубів. Терміни прорізування постійних зубів. Молочні зуби: формула, особливості будови, терміни прорізування. Рентгенанатомія зубів. Прикуси. Розвиток зубів. Аномалії і варіанти розвитку зубів. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
18.	Анатомія органів травного каналу (стравоходу, шлунку, тонкої і товстої кишки). Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
19.	Анатомія великих травних залоз (печінки та підшлункової залози). Анатомія жовчного міхура та жовчовивідних протоків. Анатомія очеревини та її похідних. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-

20.	Анатомія органів ендокринної системи: щитоподібна, прищитоподібні. Ендокринна частина підшлункової залози, гіпофіз, епіфіз. Анатомія органів та утворень імунної системи: загруднинна залоза – тімус, кістковий мозок, селезінка, лімфатичні вузли, мигдалики. Лімфатична система. Загальний план будови. Головні лімфатичні протоки. Лімфатичні судини та вузли голови, шиї, верхньої та нижньої кінцівок, грудної та черевної порожнини. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
21.	Анатомія зовнішнього носу, носової порожнини, гортані. Анатомія трахеї, головних бронхів. Легені. Плевра. Середостіння. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
22.	Анатомія серця, осердя, будова стінки серця, анатомія камер серця, кровопостачання серця, нерви серця. топографія серця, Велике й мале кола кровообігу. Кровообіг плоду. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
23.	Нирки. Надниркові залози. Сечоводи. Сечовий міхур. Тестові та ситуаційні завдання за темою. Калитка. Яєчко. Внутрішні чоловічі статеві органи. Зовнішні чоловічі статеві органи. Чоловічий сечівник.	4	-//-/-	-//-/-
24.	Матка. Маткові труби. Яєчники. Піхва, зовнішні жіночі статеві органи. Промежина. Молочні залози. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
25.	Ембріогенез спинного мозку. Анатомія спинного мозку. Утворення спинномозкового нерва. Ембріогенез головного мозку. Загальна анатомія головного мозку. Основа головного мозку. Нюховий мозок. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
26.	Анатомія кінцевого мозку. Рельєф плаща. Локалізація функцій в корі півкуль великого мозку. Мозолисте тіло. Склепіння. Базальні ядра. Бічні шлуночки. Біла речовина півкуль великого мозку. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
27.	Анатомія проміжного, середнього та заднього мозку. Тестові та ситуаційні	4	-//-/-	-//-/-

	завдання за темою.			
28.	Анатомія довгастого мозку. IV шлуночок. Ромбоподібна ямка. Оболони головного і спинного мозку та їх похідні. Пазухи. Цистерни. Утворення і шляхи циркуляції спинномозкової рідини. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
29.	Провідні шляхи ЦНС (висхідні: шкірної чутливості та пропріоцептивні; низхідні: пірамідні та екстрапірамідні). Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
30.	V пара черепних нервів. Анатомія та топографія вегетативних вузлів голови. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
31.	Загальна естезіологія. I пара черепних нервів. Орган нюху. Допоміжний апарат зору. III, IV та VI пари черепних нервів. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
32.	Анатомія ока. Провідний шлях зорового аналізатора. II пара черепних нервів. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
33.	Анатомія вуха. Провідні шляхи слуху та рівноваги. VIII пара черепних нервів. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
34.	Анатомія органа смаку. VII пара черепних нервів. IX, X, XI та XII пари черепних нервів. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
35.	Підсумкове заняття № 2 «Спланхнологія. Анатомія ендокринної та імунної систем. Лімфатична система. Анатомія ЦНС. Органи чуття та черепні нерви». Комп'ютерне тестування за базою ЄДКІ.	4	Опитування	Вирішення пакету завдань за змістом навчального матеріалу. Оцінювання освоєння практичних навичок
36.	Аорта. Гілки дуги аорти. Загальна та зовнішня сонні артерії. Підшкірні вени шиї. Шийне сплетення. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	Розповідь-пояснення, демонстрація на анатомічних препаратах, презентація, використання трупного матеріалу; робота за віртуальним анатомічним столом Anatomage Table; робота з синтетичним	Усне опитування, письмове опитування, тестовий контроль, творчі завдання, індивідуальні завдання, реферати, доповіді.

			трупом SynDaver; підготовка до ліцензійного інтегрованого іспиту КРОК-1, розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.	
37.	Внутрішня сонна артерія, внутрішня яремна вена. Загальна лицева вена. X пара черепних нервів (головний та шийний відділи). Судинно-нервовий пучок шиї. Шийний відділ симпатичного стовбуру. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
38.	Плечове сплетення. Підключичні та пахові артерії й вени. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
39.	Судини вільної частини верхньої кінцівки. Анатомія судинно-нервових пучків верхньої кінцівки. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
40.	Грудна аорта. Верхня порожниста вена. Непарна та напівнепарна вени. Міжреброві нерви. X пара черепних нервів (грудний відділ). Грудний відділ симпатичного стовбуру. Нервові сплетення органів грудної порожнини. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
41.	Черевна аорта. Нижня порожниста та ворітна вени. Міжсистемні венозні анастомози. Вегетативні сплетення черевної порожнини. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
42.	Загальна, зовнішня та внутрішня клубові артерії. Кровопостачання органів тазу. Загальна, зовнішня та внутрішня клубові вени. Особливості венозного відтоку від органів тазу. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
43.	Поперекове сплетення. Крижове та куприкове сплетення. Вегетативні нервові сплетення тазу. Тестові та ситуаційні завдання за темою.	4	-//-/-	-//-/-
44.	Судини вільної частини нижньої кінцівки. Анатомія судинно-нервових пучків нижньої кінцівки. Тестові та	4	-//-/-	-//-/-

	ситуаційні завдання за темою.			
45.	Підсумкове заняття №3 «Судини і нерви голови, шиї, тулуба та кінцівок». Комп'ютерне тестування за базою ЄДКІ.	4	Опитування	Вирішення пакету завдань за змістом навчального матеріалу. Оцінювання освоєння практичних навичок
		Всього 180		

2.2.4. ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Не має

2.2.5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Тема	К-ть годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Описати основні етапи розвитку анатомії: - історія розвитку анатомії в античні часи; - історія розвитку анатомії в епоху Відродження; - історія розвитку українських анатомічних шкіл до XX сторіччя; - історія розвитку українських анатомічних шкіл у XX – XXI століттях.	3	Демонстрація на анатомічних препаратах, презентація, використання групного матеріалу; робота з віртуальним анатомічним столом Anatomage Table; робота з синтетичним трупом SynDaver.	ПК, ПЗ відповідно до КТП.
2.	Оволодіти основами антропометричного опису черепа - описати статеві та індивідуальні особливості будови черепа; - описати вікові особливості будови черепа	3	-//-//-	-//-//-
3.	Оволодіти умінням малювати та демонструвати на препаратах будову кісток хребців, ребер, груднини, будову кісток верхніх та нижніх кінцівок	3	-//-//-	-//-//-
4.	Оволодіти умінням- малювати схеми з'єднання кісток: черепа, хребців, ребер, верхніх та нижніх кінцівок.	3	-//-//-	-//-//-
5.	Оволодіти умінням - демонструвати на препаратах з'єднання між кістками	3	-//-//-	-//-//-
6.	Оволодіти умінням демонструвати на препаратах : - м'язи тулуба; - голови; - шиї; - верхніх та нижніх кінцівок.	3	-//-//-	-//-//-
7.	Підготовка огляду наукової літератури або проведення наукового дослідження (за вибором)	3	-//-//-	-//-//-

	<ul style="list-style-type: none"> - Розвиток черепа в онтогенезі. Варіанти та аномалії розвитку черепа. - Розвиток з'єднань кісток в філо- і онтогенезі. - Варіанти та аномалії розвитку верхніх та нижніх кінцівок. - Варіанти та аномалії розвитку скелетних м'язів. 			
8.	Оволодіти умінням демонструвати на препаратах будову: органів травної системи; стравохід, шлунок, печінка, підшлункова залоза, тонка та товста кишка	3	-//-/-	-//-/-
9.	Оволодіти умінням - малювати хід очеревини в черевній порожнині і порожнині малого таза.	3	-//-/-	-//-/-
10.	Оволодіти основами антропометричного опису - зовнішньої будови органів дихальної системи.	3	-//-/-	-//-/-
11.	Оволодіти умінням - читати рентгенограми органів травної, дихальної систем.	3	-//-/-	-//-/-
12.	Оволодіти умінням малювати органи сечової системи та статевих органів.	3	-//-/-	-//-/-
13.	Оволодіти умінням демонструвати на препаратах будову серця, стінок серця, камер, судин, провідних шляхів серця	3	-//-/-	-//-/-
14.	Оволодіти умінням - демонструвати на препаратах зовнішню будову спинного і головного мозку.	3	-//-/-	-//-/-
15.	Оволодіти умінням - малювати схему простої та складної рефлекторних дуг	3	-//-/-	-//-/-
16.	Оволодіти умінням - малювати схему внутрішньої будови спинного мозку; - відрізнити будову сірої речовини спинного мозку; - відрізнити будову білої речовини спинного мозку.	3	-//-/-	-//-/-
17.	Оволодіти умінням - малювати схему будови спинномозкового нерва.	3	-//-/-	-//-/-
18.	Оволодіти умінням - малювати схему будови похідних ромбоподібного і середнього мозку; - схему будови сірої та білої речовини	3	-//-/-	-//-/-

	довгастого мозку; - схему будови сірої та білої речовини моста; - схему будови сірої речовини мозочка; - схему будови сірої та білої речовини середнього мозку.			
19.	Оволодіти умінням малювати - схему розміщення ядер черепних нервів в ромбоподібній ямці.	3	-//-/-	-//-/-
20.	Оволодіти умінням малювати схему - топографії провідних шляхів внутрішньої капсули.	3	-//-/-	-//-/-
21.	Оволодіти умінням малювати схему: - висхідних провідних шляхів кіркового напрямку; - висхідних провідних шляхів мозочкового напрямку.	3	-//-/-	-//-/-
22.	Оволодіти умінням малювати схеми: - низхідних шляхів пірамідної систем; - низхідних шляхів екстрапірамідної системи.	3	-//-/-	-//-/-
23.	Оволодіти умінням малювати схему: - провідних шляхів зорового аналізатора;	3	-//-/-	-//-/-
24.	Оволодіти умінням малювати схему провідних шляхів слуху та рівноваги.	3	-//-/-	-//-/-
25.	Оволодіти умінням - малювати схему загальної будови черепних нервів, похідних головного мозку.	3	-//-/-	-//-/-
26.	Оволодіти умінням - малювати схему будови змішаних черепних нервів.	3	-//-/-	-//-/-
27.	Оволодіти умінням малювати схеми - міжоболонних просторів головного і спинного мозку.	3	-//-/-	-//-/-
28.	Оволодіти умінням - демонструвати на препаратах будову органів чуття.	3	-//-/-	-//-/-
29.	Оволодіти умінням - малювати схеми будови I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII пар черепних нервів.	3	-//-/-	-//-/-
30.	Оволодіти умінням - демонструвати на препаратах черепні нерви.	3	-//-/-	-//-/-
31.	Підготовка огляду наукової літератури або проведення наукового дослідження (за вибором) : - Варіанти та аномалії розвитку зубів; - Варіанти та аномалії розвитку органів	3	-//-/-	-//-/-

	травної системи - Варіанти та аномалії розвитку органів дихальної системи; - Варіанти та аномалії розвитку органів сечової системи; - Варіанти та аномалії розвитку органів чоловічої статеві системи; - Варіанти та аномалії розвитку органів жіночої статеві системи; - Варіанти та аномалії розвитку органів імунної та ендокринної системи; - Варіанти та аномалії розвитку спинного мозку та його оболон; - Варіанти та аномалії розвитку головного мозку та його оболон; - Варіанти та аномалії розвитку органу зору; - Варіанти та аномалії розвитку органу слуху; - Шляхи відтоку лімфи від органів черевної порожнини; - Будова черепних нервів.			
32.	Оволодіти умінням малювати загальну схему будови вегетативного вузла голови.	3	-//-/-	-//-/-
33.	Оволодіти умінням демонструвати на препаратах: - грудні нерви; - гілки шийного сплетення; - гілки плечового сплетення; - гілки поперекового сплетення; - гілки крижового та куприкового сплетення.	3	-//-/-	-//-/-
34.	Оволодіти умінням малювати загальну схему будови вегетативного вузла голови.	3	-//-/-	-//-/-
35.	Підготовка до іспиту	8	-//-/-	-//-/-
Разом		110		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД)

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни (ПНД) та підсумкового заняття (ПЗ) здобувачу виставляється оцінка за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

**Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності
здобувачів освіти з освітнього компоненту**

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з дисциплін	
«Відмінно»	Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних

	навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

Підсумковий бал за (ПНД) та підсумкові заняття (ПЗ) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицями 1.

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Оцінювання самостійної роботи здобувача

Матеріал для самостійної роботи здобувачів, який передбачений в темі практичного заняття одночасно із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю.

Оцінювання тем, які виносяться тільки на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюються при підсумковому занятті.

Оцінювання індивідуальної роботи здобувача

На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні **(не більше 10)**).

Бали за індивідуальні завдання одноразово нараховуються здобувачеві тільки комісійно (комісія – зав. кафедри, завуч, викладач групи) лише за умов успішного їх виконання та захисту. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

Підсумкове заняття

Підсумкове заняття (далі - **ПЗ**) обов'язково проводиться згідно з робочою навчальною програмою з освітнього компоненту протягом семестру за розкладом, під час занять.

Приєм **ПЗ** здійснюється викладачем академічної групи або проводиться обмін суміжних груп між викладачами.

Кафедра забезпечила для підготовки до **ПЗ** на інформаційному стенді такі матеріали:

- перелік теоретичних питань (у т.ч. питання із самостійної роботи);
- перелік практичних навичок;
- критерії оцінки знань і умінь здобувачів;
- графік відпрацювання здобувачами пропущених занять впродовж семестру.

Рекомендації щодо проведення підсумкового заняття:

1. Вирішення пакету завдань за змістом навчального матеріалу, який включає наступне:
2. Оцінювання освоєння практичних навичок (критерії оцінювання – «виконав» або «не виконав»);
3. Під час оцінювання знань здобувача з теоретичних питань, що входять до даного підсумкового заняття (**ПЗ**) здобувачу виставляється традиційна оцінка, яка конвертується у багатобальну шкалу разом з оцінками за **ПНД** (таблиця 1).

Іспит

Іспит з «Анатомії людини» - це процес, протягом якого перевіряються отримані знання за два семестри:

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних навичок.

Для проведення іспиту встановлюється розклад сесії, затверджений ректором ХНМУ, із зазначенням конкретних дат складання іспитів, які відведені за межі семестру.

Якщо іспит не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру.

Технологія проведення іспиту:

1. Оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами дисципліни вибірково проводиться в день іспиту по екзаменаційному білету.
Критерії оцінювання практичних навичок і теоретичних знань (табл. 2, 3).

Критерії оцінювання практичних навичок

Кількість навичок	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами практичної частини	За кожен практичну навичку здобувач одержує від 5 до 8 балів, що відповідає: «5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
1	8	6,5	5		
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		
5	8	6,5	5		
	40	32,5	25		

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають питання по всім темам освітнього компоненту.

Критерії оцінювання теоретичних знань

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають питання теоретичної частини дисципліни	За кожен відповідь здобувач отримує від 5 до 8 балів, що відповідає: «5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
1	8	6,5	5		
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		
5	8	6,5	5		
	40	32,5	25		

Іспит - проводиться екзаменаторами, затвердженими наказом ректора університету.

Допуск до **іспиту** визначається у балах як середнє арифметичне балів ПНД за 1-3 семестри, min - 70, max - 120 та **при відсутності пропусків аудиторних занять та незадовільних оцінок. Пропуски аудиторних занять та оцінки «незадовільно» відпрацьовуються в обов'язковому порядку.**

Іспит оцінюється від 50 до – 80 балів.

Оцінка з освітнього компоненту - є сума балів за ПНД та **іспиту** від min – 120 до max - 200 і відповідає традиційній оцінці: «задовільно», «добре», «відмінно».

Одержана здобувачем кількість балів з освітнього компоненту далі оцінюється за 200 бальною шкалою, ECTS ("A", "B", "C", "D", "E") та традиційною системою («задовільно», «добре», «відмінно»)(табл. 4).

ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ**- Оцінка з освітнього компоненту**

Дисципліна вивчається протягом 3-х семестрів, оцінка з освітнього компоненту визначається як середнє арифметичне балів за три семестри, протягом яких вивчався освітній компонент, які переводяться у 120-бальну шкалу ECTS (табл.1) з додаванням балів, одержаних безпосередньо на іспиті, мінімальна кількість балів-50; максимальна -80.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати за вивчення освітнього компоненту – 200 балів, у тому числі максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120 балів, а також максимальна кількість балів за результатами іспиту - 80 балів. Мінімальна кількість балів становить 120, у тому числі мінімальна поточна навчальна діяльність – 70 та за результатами іспиту – 50 балів.

- Оцінка з освітнього компоненту - є сума балів за ПНД та **іспиту** від min – 120 до max - 200 і відповідає традиційній оцінці: «задовільно», «добре», «відмінно».

- Одержана здобувачем кількість балів з освітнього компоненту далі оцінюється за 200 бальною шкалою, ECTS ("A", "B", "C", "D", "E") та традиційною системою («задовільно», «добре», «відмінно») (табл. 4).

Таблиця 4

**Відповідність оцінювання дисципліни в балах
оцінюванню в ECTS та традиційної оцінки**

Оцінка дисципліни в балах	Оцінка за шкалою ECTS	Традиційна оцінка з дисципліни
180–200	A	5
160–179	B	4
150–159	C	4
130–149	D	3
120–129	E	3

Відповідно до кількості одержаних балів заповнюється відомість успішності здобувачів з дисципліни (форма У – 5.03Б) та додаток з персональним обліковим складом здобувачів, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін (**F**, **F_x**). Оцінка **F_x** виставляється здобувачам, які були допущені до іспиту, але не склали його. Оцінка **F** виставляється здобувачам, які не допущені до іспиту

3.2. Перелік теоретичних питань до іспиту

1. Предмет та зміст анатомії
2. Сучасні напрями розвитку анатомії.
3. Методи дослідження в анатомії.
4. Розвиток анатомії в Україні.
5. Анатомічна школа Харківського Національного медичного університету.
6. Основні осі і площини тіла людини.
7. Визначення скелета; основні функції скелета.
8. Кістка як орган.
9. Класифікація кісток.
10. Загальний план будови хребців.
11. Особливості будови шийних, грудних і поперекових хребців.
12. Будова крижової кістки і куприка.
13. Хребтовий стовп в цілому. Відділи хребтового стовпа.
14. Класифікація ребер. Будова I-XII ребер.
15. Будова груднини.
16. Грудна клітка в цілому.
17. Відділи черепа. Норми (положення) черепа.
18. Мозковий череп: кістки які його утворюють.
19. Потилична кістка: частини, їх будова.
20. Лобова кістка: частини, їх будова.
21. Тім'яна кістка: поверхні, краї, кути. Визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
22. Решітчаста кістка: частини, їх будова.
23. Клиноподібна кістка: частини, їх будова.
24. Сконева кістка: частини, їх будова.
25. Канали скроневої кістки.
26. Лицевий череп. Верхня щелепа: частини, відростки, їх будова. Вікові особливості верхньої щелепи.
27. Нижня щелепа: частини, їх будова. Вікові особливості нижньої щелепи
28. Нижня носова раковина, леміш, під'язикова кістка: їх будова.
29. Сльозова, носова, вилична, піднебінна кістки: їх будова.
30. Сконева ямка: межі, стінки.
31. Підсконева ямка: межі, стінки, сполучення.
32. Крило-піднебінна ямка: межі, стінки, сполучення.
33. Очна ямка: межі очноямкового входу, стінки, сполучення.
34. Носова порожнина: межі входу і виходу носової порожнини, її стінки.
35. Носові ходи: їх будова, сполучення.
36. Кісткове піднебіння, його будова.
37. Анатомічні утворення внутрішньої і зовнішньої поверхні склепіння черепа.
38. Анатомічні утворення зовнішньої основи черепа.
39. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення передньої черепної ямки.
40. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення середньої черепної ямки.
41. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення задньої черепної ямки.
42. Вікові особливості будови кісток черепа.
43. Частини і будова трубчастих кісток.
44. Верхня кінцівка: її частини і кістки, що їх утворюють.
45. Кістки поясу верхньої кінцівки: лопатка та ключиця.
46. Плечова кістка: частини, будова.
47. Променева кістка: частини, будова.
48. Ліктьова кістка: частини, будова.
49. Кисть: відділи; будова кісток зап'ястка, кісток п'ястка та фаланг пальців кисті.
50. Нижня кінцівка: її частини і кістки, що їх утворюють.
51. Кульшова кістка: будова. В наслідок зрощення яких кісток вона утворюється?
52. Клубова кістка: частини, будова.
53. Лобкова кістка: частини, будова.
54. Сіднична кістка: частини, будова.
55. Таз в цілому: його частини. Статеві та вікові особливості тазу. Основні розміри тазу.
56. Стегнова кістка: частини, будова.
57. Великогомількова кістка: частини, будова.
58. Малогомількова кістка: частини, будова.
59. Стопа: відділи, кістки що їх утворюють. Будова заплеснових кісток, плеснових кісток, фаланг пальців стопи.
60. Класифікація з'єднань кісток: неперервні та перервні з'єднання.
61. Синдесмози: визначення, види, приклади.
62. Синхондрози: визначення, класифікація, приклади.
63. Синостози: визначення, утворення, приклади.
64. Суглоб: визначення, основні компоненти суглоба.
65. Додаткові компоненти суглобів.
66. Анатомічна класифікація суглобів: прості та складні суглоби, комплексні, комбіновані, визначення і приклади.
67. Назвати головні осі і рухи, які здійснюються в суглобі навколо цих осей. Класифікація суглобів за кількістю рухів.
68. Одноосьові суглоби: визначення, види одноосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади.
69. Двохосьові суглоби: визначення, види двохосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади.
70. Багатоосьові суглоби: визначення, види багатоосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади.
71. Хребет в цілому: будова, згини, вікові особливості.
72. З'єднання між тілами хребців: класифікація, будова міжхребцевого диску, його функціональне значення; зв'язки, що укріплюють з'єднання між тілами хребців.
73. З'єднання між крижовою кісткою і куприком: класифікація, будова, зв'язки крижово-куприкового з'єднання.
74. Грудна клітка в цілому: будова, вікові, статеві та індивідуальні особливості.
75. Класифікація з'єднання кісток черепа: неперервні і перервні з'єднання.

76. Тім'ячка черепа: їх будова, функціональне значення, терміни скостеніння.
77. Скренево-нижньощелепний суглоб: будова, класифікація, рухи.
78. З'єднання черепа з хребтом: будова, класифікація, рухи.
79. З'єднання кісток плечового пояса: суглоби, їх суглобові поверхні, додаткові компоненти, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи.
80. Плечовий суглоб: суглобові поверхні, додаткові компоненти, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація.
81. Ліктьовий суглоб: назвати суглоби, що його утворюють, їх будова.
82. З'єднання кісток передпліччя: проксимальний променево-ліктьовий суглоб, міжкісткова перетинка, дистальний променево-ліктьовий суглоб; їх будова, класифікація.
83. Променево-зап'ястковий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, внутрішньосуглобовий диск, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи.
84. Суглоби кисті: середньо-зап'ястковий суглоб, його суглобові поверхні, внутрішньо-суглобові зв'язки.
85. Суглоби кисті: міжп'ясткові суглоби та зап'ясткове-п'ясткові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат. Особливості I зап'ясткове-п'ясткового суглоба його класифікація.
86. Суглоби кисті: п'ястково-фалангові та міжфалангові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація, рухи.
87. З'єднання кісток таза: класифікація.
88. Крижово-клубовий суглоб: суглобові поверхні кісток, що його утворюють, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи.
89. Зв'язковий апарат таза. Назвати та продемонструвати отвори, які утворюються зв'язками таза.
90. Кульшовий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, додаткові компоненти, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи.
91. Колінний суглоб: суглобові поверхні кісток, що його утворюють, класифікація, рухи. Додаткові компоненти: меніски, внутрішньосуглобові зв'язки, складки, синовіальні сумки, зв'язковий апарат.
92. З'єднання кісток гомілки: види, їх будова, класифікація.
93. Надп'ястково-гомілковий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи.
94. Суглоби стопи: з'єднання між кістками зап'ястка, види, їх суглобові поверхні та зв'язки, що їх укріплюють.
95. Поперечний суглоб стопи: суглоби, що його утворюють, зв'язковий апарат.
96. Суглоби стопи: зап'ястково-п'ясткові та міжп'ясткові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація.
97. Суглоби стопи: плесне-фалангові суглоби та міжфалангові суглоби стопи, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат.
98. Склепіння стопи: визначення, утворення, функції.
99. М'яз, як орган: визначення, внутрішня будова.
100. Допоміжні апарати м'язів.
101. Класифікація м'язів за формою, положенням, напрямком волокон, відношенням до суглобів та функцій.
102. Біомеханіка м'язів, їх дія на суглоби, поняття про початок і прикріплення м'язів, про рухому і нерухому точки.
103. М'язи спини: класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
104. М'язи грудної клітки: класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
105. Діафрагма: визначення, топографія, частини та їх будова; отвори та їх вміст, трикутники, функції.
106. М'язи живота: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
107. Фасції тулуба (поверхнева, власна, внутрішньогрудна, нутроцева): їх топографія і функціональне значення.
108. Піхва прямого м'яза живота: стінки та їх будова.
109. Біла лінія живота: топографія, будова.
110. Пахвинний канал: стінки, кільця і їх будова, вміст.
111. М'язи шиї: класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
112. Топографія шиї: ділянки, трикутники, міжм'язові простори, їх межі.
113. Фасції шиї: топографічна класифікація за В.М. Шевкуненко, описати хід фасцій та їх походження; відношення до м'язів, внутрішніх органів, судинно-нервових пучків шиї. Визначити міжфасціальні простори, їх вміст та сполучення.
114. Шийна фасція: анатомічна класифікація, описати хід пластинок, їх відношення до м'язів; визначити міжфасціальні простори, їх сполучення та зміст. Провести аналогію між фасціями за анатомічною і топографічною класифікаціями.
115. М'язи голови: класифікація. Жувальні м'язи: будова (початок, прикріплення), функції.
116. М'язи голови: класифікація. М'язи лица (мімічні м'язи): відміни мімічних м'язів від решти скелетних м'язів; будова (початок, прикріплення), функції.
117. М'язи плечового поясу: будова (початок, прикріплення), функції.
118. М'язи плеча: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
119. М'язи передпліччя (передня група): топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
120. М'язи передпліччя (задня група): топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
121. М'язи кисті: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
122. Фасції верхньої кінцівки та їх похідні (міжм'язові перетинки, футляри та їх вміст, фіброзні і кістково-фіброзні канали та їх вміст).
123. Тримачі м'язів-згиначів передпліччя: утворення, топографія, канали, їх вміст.
124. Тримачі м'язів-розгиначів передпліччя: утворення, топографія, кістково-фіброзні канали в ділянці зап'ястка, їх вміст.
125. Синовіальні піхви кисті: їх будова, топографія, функціональне і практичне значення.
126. Пахвова ямка: межі, стінки.
127. Пахвова порожнина: стінки, трикутники, отвори (їх межі та вміст).
128. Топографія плеча: борозни, канал променевого нерва, ліктьова ямка, їх межі та вміст.
129. Топографія передпліччя: борозни, їх межі та вміст.
130. М'язи таза: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
131. М'язи стегна: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
132. М'язи гомілки: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
133. М'язи стопи: топографічна класифікація, будова (початок, прикріплення), функції.
134. Фасції нижньої кінцівки: клубова фасція та її похідні (клубово-гребінна дуга, судинна затока, м'язова затока, їх утворення та вміст).
135. Фасції нижньої кінцівки: широка фасція та її похідні (підшкірний розтвір, його серпоподібний край, утворення та вміст).
136. Фасції нижньої кінцівки: фасції гомілки та її похідні (тримачі м'язів розгиначів, тримачі м'язів згиначів, тримачі малогомілкових м'язів), топографія і вміст фіброзних і кістково-фіброзних каналів нижньої кінцівки.
137. Топографія таза: над- і підгрушоподібний отвір, затульний канал, їх межі, утворення і вміст.
138. Топографія стегна: м'язова і судинна затоки, стегнове кільце, їх утворення, межі, вміст.
139. Топографія стегна: клубово-гребінна борозна, передня борозна стегна, стегновий трикутник, їх утворення, межі, вміст.
140. Привідний канал: стінки, отвори, вміст.
141. Підколінна ямка: її межі, дно, зв'язок з каналами стегна і гомілки.

142. Топографія гомілки: гомілкове-підколінний канал, верхній та нижній м'язово-гомілкові канали, їх утворення, сполучення, вміст.
143. Стегновий канал: стегове кільце (вихід), підшкірний розтвір (вихід), їх межі; стінки стегового каналу.
144. Фасції стопи, топографія стопи: борозни підшви стопи, їх межі і вміст.

II Внутрішні органи. Анатомія систем регуляції.

1. Системи внутрішніх органів: визначення, назвати органи, які утворюють ці системи, дати загальну характеристику функцій цих систем.
2. Класифікація внутрішніх органів. Загальний план будови трубчастих органів.
3. Ротова порожнина, її відділи. Власне ротова порожнина, її стінки, сполучення.
4. Піднебіння: частини. Тверде піднебіння, його будова.
5. Піднебіння: частини. М'яке піднебіння, частини, будова.
6. Язик: частини, будова; особливості слизової оболонки язика, функції язика.
7. Ембріологічна та анатомічна класифікації м'язів язика, їх морфо-функціональна характеристика; функції язика.
8. Зуби: частини зуба, тканини зуба.
9. Постійні зуби: формула. Молочні зуби, їх формула. Терміни прорізування молочних зубів.
10. Характеристика зубів верхньої щелепи.
11. Характеристика зубів нижньої щелепи.
12. Ротові залози: класифікація. Малі слинні залози, їх топографія і морфо-функціональна характеристика. Привушна залоза: топографія, будова.
13. Ротові залози: класифікація. Піднижньощелепна залоза: топографія, будова. Під'язикова залоза: топографія, будова.
14. Зів: межі, сполучення.
15. Глотка: топографія, частини, їх сполучення; лімфатичне кільце глотки.
16. Глотка: будова слизової, м'язової і зовнішньої оболонок.
17. Стравохід: частини, їх топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія).
18. Стравохід: будова стінки, анатомічні і фізіологічні звуження стравоходу.
19. Ділянки передньої черевної стінки.
20. Шлунок: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), частини.
21. Шлунок: будова стінки; описати будову слизової оболонки. Рентгенанатомія шлунка.
22. Шлунок: будова стінки; описати будову м'язової і серозної оболонок.
23. Тонка кишка: відділи, їх топографія, відношення до очеревини.
24. Дванадцятипала кишка: частини, їх топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія).
25. Тонка кишка: будова стінки; відношення до очеревини.
26. Тонка кишка: будова слизової оболонки тонкої кишки.
27. Товста кишка: відділи, їх топографія (голотопія, синтопія).
28. Товста кишка: будова стінки (особливості будови слизової, м'язової і серозної оболонок), відношення до очеревини.
29. Сліпа кишка: топографія (голотопія, синтопія), особливості будови.
30. Частини та згини ободової кишки, їх топографія (голотопія, синтопія), відношення до очеревини.
31. Особливості будови стінки ободової кишки. Рельєф її слизової оболонки.
32. Пряма кишка: частини, згини, відношення до очеревини, топографія у чоловіків і у жінок.
33. Пряма кишка: особливості будови слизової, м'язової і зовнішньої оболонок.
34. Печінка: зовнішня будова; рельєф діафрагмової і нутрошевої поверхонь.
35. Печінка: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), зв'язки печінки, відношення до очеревини.
36. Печінка: внутрішня будова (частки, частини, сегменти, часточки).
37. Жовчний міхур: топографія, частини, будова стінки, функції; .
38. Загальна жовчна протока: топографія, будова, функції.
39. Підшлункова залоза: частини, їх топографія (скелетопотія, синтопія), відношення до очеревини.
40. Екзокринні та ендокринні відділи підшлункової залози, шляхи виведення продуктів їх діяльності.
41. Очеревина: визначення, загальна характеристика; порожнина очеревини, її вміст.
42. Очеревина: загальна характеристика. Чепці, зв'язки, брижі, їх будова та утворення.
43. Очеревинна порожнина: відділи (поверхи), їх межі.
44. Верхній поверх очеревинної порожнини: печінкова сумка, її межі і сполучення.
45. Верхній поверх очеревинної порожнини: передшлункова сумка, її межі і сполучення.
46. Верхній поверх очеревинної порожнини: чепцева сумка, її межі і сполучення.
47. Середній поверх очеревинної порожнини: канали, синуси, закрутки, ямки.
48. Нижній поверх очеревинної порожнини: заглибини; хід очеревини в малому тазі у чоловіків та жінок.
49. Загальна характеристика органів дихальної системи.
50. Ніс: частини, будова.
51. Носова порожнина: частини, їх будова та сполучення.
52. Носова порожнина: носові ходи, їх будова та сполучення.
53. Приноскові пазухи: топографія, сполучення, функції, вікові особливості. Рентгенанатомія приноскових пазух.
54. Гортань: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія).
55. Гортань: хрящі, суглоби, зв'язки, м'язи, їх будова.
56. Порожнина гортані: частини, їх будова, межі.
57. Голосова щілина: межі, утворення, частини.
58. Трахея і бронхи: топографія, будова стінки.
59. Легені: топографія, зовнішня будова.
60. Корінь легені: топографія, склад.
61. Легені: частки, бронхо-легеневі сегменти, часточки; їх будова. Рентгенанатомія легень.
62. Бронхіальне дерево: розгалуження, будова стінки, функції.
63. Альвеолярне дерево: розгалуження, будова стінки.
64. Ацинус: визначення, будова, функції.
65. Плевра: загальна характеристика, функції; плевральна порожнина, її закрутки.
66. Межі плевральних мішків.
67. Середостіння: визначення, класифікації.
68. Середостіння: Органи, судини та нерви переднього середостіння.
69. Середостіння: Органи, судини та нерви заднього середостіння.
70. Які органи належать до сечової системи, їх функції.
71. Нирки: зовнішня будова.
72. Нирки: топографія правої і лівої нирки (голотопія, скелетопотія, синтопія).

73. Нирки: оболонки нирки. Описати фасцію нирки.
74. Нирки: фіксуючий апарат нирки.
75. Нирки: будова нирки на фронтальному розтині.
76. Нирки: структурно-функціональна одиниця нирки, її складові частини.
77. Нирки: шляхи виділення сечі (компоненти екскреторних шляхів нирки).
78. Ниркова пазуха (синус), її міст. Будова стінки макроскопічної частини екскреторних шляхів нирки.
79. Сечовід: частини, топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія).
80. Сечовід: будова стінки; звуження.
81. Сечовий міхур: частини, топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), відношення до очеревини.
82. Сечовий міхур: трикутник сечового міхура, його межі (особливості слизової оболонки на цій ділянці).
83. Жіночий сечівник; топографія, будова стінки.
84. Які органи належать до жіночої статеві системи, їх функції.
85. Яечник: топографія, зв'язки, будова, функції.
86. Матка: топографія, положення матки, зв'язки матки, відношення до очеревини.
87. Матка: частини, будова стінки, відношення до очеревини, функції.
88. Шийка матки: частини, особливості будови слизової оболонки.
89. Маткова труба: топографія, частини, будова стінки, відношення до очеревини, функції.
90. Піхва: топографія, склепіння, будова стінки.
91. Зовнішні жіночі статеві органи: топографія, будова.
92. Грудь: топографія, будова.
93. Чоловічі статеві органи: класифікація.
94. Оболонки яєчка. Процес опускання яєчка.
95. Яєчко: топографія, зовнішня будова.
96. Яєчко: внутрішня будова, функції.
97. Над'яєчко: топографія, частини, будова, функції.
98. Сім'яносна протока: розміри, частини, топографія, будова стінки, функції.
99. Сім'яний пухирець: топографія, будова, функції. Сім'явипорскувальна протока.
100. Сім'яний канатик: його склад, топографія, початок, кінець, оболонки.
101. Передміхурова залоза: частини, внутрішня будова, функції.
102. Статевий член: частини, зовнішня будова.
103. Чоловічий сечівник: частини, їх топографія, звуження і розширення. Цибулинно-сечівникова залоза.
104. Промежина: визначення промежини в вузькому і широкому розумінні, частини, їх межі.
105. Сечостатева діафрагма: межі, м'язи і фасції, що її утворюють.
106. Тазова діафрагма: межі, м'язи і фасції, що її утворюють.
107. Сідничо-відхідникова ямка: її стінки, вміст.
108. Органи імунної системи: загальні закономірності будови, функції.
109. Кістковий мозок: топографія, будова, функції, вікові особливості.
110. Загруднинна залоза (тимус): топографія, будова, функції, вікові особливості.
111. Селезінка: топографія, зовнішня будова, внутрішня будова, функції.
112. Лімфатичне (лімфоїдне) кільце глотки: мигдалики, що його утворюють, їх топографія, будова, функції.
113. Лімфатичні (лімфоїдні) вузли, класифікація, топографія, будова, функції.
114. Ендокринні залози: загальні закономірності будови, класифікація.
115. Щитоподібна залоза: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), частини, будова, функції.
116. Прищитоподібні залози: топографія, будова, функції.
117. Надниркова залоза: топографія правої і лівої надниркових залоз, будова, функції.
118. Хромафінні тіла (параганглії): топографія, будова, функції.
119. Гіпофіз: топографія, частини, функції.
120. Шишкоподібна залоза: топографія, функції.
121. Ендокринна частина підшлункової залози: будова, функції.
122. Серцево-судинна система: компоненти, функції.
123. Серце: топографія, варіанти положення серця, зовнішня будова.
124. Серце: камери серця, рельєф внутрішніх поверхонь.
125. Праве передсердя: судини, які в нього впадають, вушко, рельєф внутрішньої поверхні, міжпередсердна перегородка.
126. Правий шлуночок: сполучення, будова, рельєф внутрішньої поверхні.
127. Ліве передсердя: судини, які в нього впадають, вушко, рельєф внутрішньої поверхні.
128. Лівий шлуночок: сполучення, будова, рельєф внутрішньої поверхні.
129. Клапани серця: топографія, будова;
130. Серце: будова стінки.
131. Провідна система серця: вузли, пучки, їх топографія, функції.
132. Серце: джерела кровопостачання.
133. Осердя (перикард): будова, порожнини, закрутки.
134. Серце: проекція серця на передню стінку грудної клітки.
135. Серце: ділянки аускультативної клапанів серця.
136. Велике коло кровообігу.
137. Мале коло кровообігу.
138. Кровообіг плода.

III Анатомія центральної нервової системи (ЦНС). Анатомія аналізаторів.

1. Нервова система: функції, класифікація.
2. Нейрон: визначення, частини нейрона, морфологічна та функціональна класифікація нейронів, їх будова, топографія, функції.
3. Сіра речовина центральної нервової системи: будова, функції.
4. Біла речовина центральної нервової системи: будова, функції.
5. Нервові волокна, пучки, корінці, нерви: їх будова. Нервові вузли: класифікація, топографія, функції.
6. Будова простої і складної рефлекторної дуги.
7. Розвиток центральної нервової системи в ембріогенезі.
8. Спинний мозок: розвиток, топографія, верхня і нижня межі, зовнішня будова.
9. Сегменти спинного мозку: визначення, межі.
10. Будова спинного мозку на повздовжньому розтині.
11. Будова спинного мозку на поперечному розтині: рога, їх відношення до сегментів.

12. Сіра речовина спинного мозку: задні рога, типи нейронів, що їх утворюють; ядра і функціональна характеристика.
13. Сіра речовина спинного мозку: бічні рога, типи нейронів, що їх утворюють; ядра і функціональна характеристика в різних сегментах.
14. Сіра речовина спинного мозку: передні рога, типи нейронів, що їх утворюють; ядра і функціональна характеристика.
15. Біла речовина спинного мозку: передні канатики, їх межі, провідні шляхи, що їх утворюють.
16. Біла речовина спинного мозку: бічні канатики, їх межі, провідні шляхи, що їх утворюють.
17. Біла речовина спинного мозку: задні канатики, їх межі, провідні шляхи, що їх утворюють.
18. Спинномозковий вузол: топографія, будова, функції.
19. Задні корінці спинномозкових нервів: утворення, топографія, функціональне значення.
20. Передні корінці спинномозкових нервів: утворення, топографія, функціональне значення
21. Спинномозковий нерв: утворення, топографія, гілки; відповідність сегментам спинного мозку
22. Оболони спинного мозку, простори між ними, їх вміст.
23. Фіксуєчий апарат спинного мозку: утворення, топографія.
24. Розвиток головного мозку: джерела; стадії трьох мозкових пухирів.
25. Розвиток головного мозку: стадії п'яти мозкових пухирів та їх похідні.
26. Головний мозок: частини (анатомічна класифікація).
27. Будова кори півкуль великого мозку.
28. Півкулі великого мозку: поверхні, частки, їх межі.
29. Рельєф лобової частки. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі лобової частки.
30. Рельєф тім'яної частки. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі тім'яної частки.
31. Рельєф скроневої частки. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі скроневої частки.
32. Рельєф потиличної частки. Локалізація кіркових кінців аналізаторів в корі потиличної частки.
33. Біла речовина півкуль великого мозку: класифікація волокон, функціональне значення.
34. Біла речовина півкуль великого мозку: внутрішня капсула, її топографія, частини, провідні шляхи, що проходять в кожній частині.
35. Мозолисте тіло, його топографія, частини, функціональне значення.
36. Склепіння: його топографія, частини, функціональне значення.
37. Нюховий мозок: частини, їх компоненти, функціональне значення.
38. Базальні ядра: топографія, частини, функціональне значення.
39. Смугасте тіло: топографія, частини, функціональне значення.
40. Бічні шлуночки: частини, топографія, стінки, сполучення.
41. Частини бічного шлуночка: топографія, стінки, сполучення.
42. Лімбічна система: компоненти, функціональне значення.
43. Проміжний мозок: частини.
44. Таламус: зовнішня будова; ядра таламуса, їх функціональне значення.
45. Метаталамус: частини, їх функціональне значення.
46. Епіталамус: частини, їх функціональне значення.
47. Шишкоподібна залоза: топографія, функції.
48. Гіпоталамус: частини, зовнішня будова, ядра, їх топографія, функціональне значення.
49. Гіпофіз: топографія, частини, функції.
50. Третій шлуночок: стінки, сполучення.
51. Середній мозок: межі, зовнішня будова, частини.
52. Середній мозок: покривля, зовнішня будова, сіра речовина, її функціональне значення, провідні шляхи.
53. Стовбур головного мозку: межі, частини, зовнішня будова.
54. Стовбур головного мозку: характеристика ядер черепних нервів.
55. Перешійок ромбоподібного мозку: його частини.
56. Міст: межі, зовнішня будова.
57. Міст: сіра і біла речовина, будова, топографія, функціональне значення.
58. Ромбоподібна ямка: утворення, межі, рельєф. Проекція ядер черепних нервів.
59. Ядра черепних нервів, які розташовані в дорзальній частині моста; їх функціональна характеристика.
60. Ядра черепних нервів, які розташовані в дорзальній частині довгастого мозку; їх функціональна характеристика.
61. Четвертий шлуночок: топографія, стінки, сполучення.
62. Мозочок: розвиток, зовнішня будова.
63. Мозочок: сіра речовина, її функціональне значення.
64. Мозочок: класифікація білої речовини.
65. Мозочок: склад верхніх мозочкових ніжок.
66. Мозочок: склад середніх мозочкових ніжок.
67. Мозочок: склад нижніх мозочкових ніжок.
68. Довгастий мозок: межі, зовнішня будова.
69. Довгастий мозок: сіра і біла речовина, будова, топографія, функціональне значення.
70. Оболони головного мозку.
71. Тверда оболонка головного мозку та її відростки.
72. Тверда оболонка головного мозку: синуси, їх топографія.
73. Шляхи відтоку венозної крові із синусів твердої оболонки головного мозку.
74. Оболони головного мозку: міжоболонні простори, їх вміст.
75. Утворення і відтік спинномозкової рідини.
76. Піддавугинний простір: утворення, цистерни, сполучення.
77. Провідні шляхи ЦНС: визначення, класифікація.
78. Соматосенсорні шляхи пропріоцептивної чутливості.
79. Соматосенсорні шляхи больової і температурної чутливості.
80. Соматосенсорні шляхи тактильної чутливості.
81. Низхідні провідні шляхи: класифікація.
82. Пірамідні шляхи: кіркове-спинномозковий шлях.
83. Пірамідні шляхи: кіркове-ядерний шлях.
84. Екстрапірамідна рухова система: центри, функції.
85. Провідні шляхи екстрапірамідної рухової системи.
86. Орган нюху: будова, функції.
87. Орган смаку: будова, функції.
88. Око: частини, топографія.

89. Очне яблуко: зовнішня будова.
90. Очне яблуко: оболонки.
91. Заломлюючі середовища очного яблука: назвати.
92. Камери очного яблука: межі, сполучення. Утворення і шляхи циркуляції водянистої вологи камер очного яблука.
93. Додаткові структури ока, назвати, їх функції.
94. Додаткові структури ока: зовнішні м'язи очного яблука, їх характеристика та функції.
95. Сльозовий апарат: частини, топографія, функції; шляхи відтоку сліз.
96. II пара черепних нервів: утворення, топографія.
97. Провідні шляхи зорового аналізатора.
98. Вухо: розвиток, його частини. частин вуха в ембріогенезі. Зовнішнє вухо: його частини і будова.
99. Зовнішнє вухо: вушна раковина, зовнішній слуховий хід, барабанна перетинка будова, функції.
100. Середнє вухо: частини, назвати і продемонструвати на препаратах.
101. Барабанна порожнина: топографія, стінки, сполучення, вміст.
102. Внутрішнє вухо: частини.
103. Кістковий лабіринт: частини, сполучення, будова, функції.
104. Перетинчастий лабіринт: топографія, частини.
105. Перілімфатичний та ендолімфатичний простір, утворення, вміст, сполучення.
106. Провідні шляхи слухового аналізатора.
107. Провідні шляхи рівноваги (вестибулярного апарата).
108. Назвати дванадцять пар черепних нервів.
109. Класифікація черепних нервів за складом волокон.
110. I пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, утворення, топографія.
111. II пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, утворення, топографія.
112. III пара черепних нервів: розвиток, загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, гілки, ділянки іннервації.
113. Загальна будова вегетативного вузла голови: корінці, їх утворення; гілки, їх склад і об'єкти іннервації.
114. Війковий вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
115. IV пара черепних нервів: загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепу, ділянки іннервації.
116. V пара черепних нервів: загальна характеристика; внутрішньочерепна частина V пари.
117. V пара черепних нервів: чутливий вузол V пари, його топографія, хід центральних і периферійних волокон.
118. V пара черепних нервів: 1-ша гілка V пари – утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
119. V пара черепних нервів: 2-га гілка V пари – утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
120. Крилопіднебінний вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
121. V пара черепних нервів: 3-тя гілка V пари – утворення, вихід з черепа, гілки, ділянки іннервації.
122. Піднижньощелепний вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
123. Під'язиковий вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
124. Вушний вузол: топографія, корінці, гілки, ділянки іннервації.
125. VI пара черепних нервів: загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепу, ділянки іннервації.
126. VII пара черепних нервів і проміжний нерв: загальна характеристика, ядра, топографія, гілки, ділянки іннервації.
127. VIII пара черепних нервів: частини, їх загальна характеристика, ядра, утворення, топографія.
128. IX пара черепних нервів: загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепу, гілки, ділянки іннервації.
129. X пара черепних нервів: загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепу, частини, їх топографія.
130. X пара черепних нервів: гілки головної і шийної частин – їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
131. X пара черепних нервів: гілки грудної і черевної частин – їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
132. XI пара черепних нервів: загальна характеристика, ядра, вихід із мозку, вихід із черепу, ділянки іннервації.
133. XII пара черепних нервів: загальна характеристика, ядро, вихід із мозку, вихід із черепу, топографія, ділянки іннервації.

IV Анатомія периферичної нервової системи (ПНС). Анатомія судинної системи. Анатомія лімфатичної системи. Анатомія вегетативної нервової системи (ВНС).

1. Загальна анатомія артерій: класифікації.
2. Гемомікроциркуляторне русло: ланки, функціональна характеристика.
3. Загальна анатомія вен: класифікації.
4. Аорта: частини, їх топографія. Дуга аорти, її гілки. Варіанти розгалуження дуги аорти.
5. Зовнішня сонна артерія: топографія, класифікація гілок.
6. Зовнішня сонна артерія: передня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання.
7. Зовнішня сонна артерія: язикова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
8. Зовнішня сонна артерія: лицева артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
9. Зовнішня сонна артерія: задня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання; .
10. Зовнішня сонна артерія: середня група гілок, їх топографія, ділянки кровопостачання; .
11. Зовнішня сонна артерія: верхньощелепна артерія, її топографія, частини, гілки, ділянки кровопостачання.
12. Внутрішня сонна артерія: частини, їх топографія.
13. Внутрішня сонна артерія: шийна, кам'яниста, печериста частини, їх топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
14. Внутрішня сонна артерія: мозкова частина, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
15. Внутрішня сонна артерія: очна артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
16. Підключична артерія: топографічні відділи підключичної артерії, гілки в кожному відділі.
17. Підключична артерія: хребтова артерія, частини, їх топографія, гілки кожної частини, ділянки кровопостачання.
18. Основна артерія: утворення, топографія, гілки.
19. Артеріальне коло мозку: топографія, утворення, функціональне значення.
20. Підключична артерія: внутрішня грудна артерія, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
21. Підключична артерія: щито-шийний стовбур, його гілки, ділянки кровопостачання.
22. Підключична артерія: реброво-шийний стовбур, його гілки, ділянки кровопостачання.
23. Внутрішня яремна вена: утворення, топографія; класифікація притоки.
24. Крилоподібне сплетення: топографія, утворення.
25. Зовнішня яремна вена: утворення, топографія, притоки.
26. Плече-головна вена: утворення, топографія, притоки.
27. Верхня порожниста вена: утворення, топографія, притоки.
28. Лімфатичні вузли голови: класифікація, топографія, ділянки збору лімфи, шляхи відтоку лімфи.
29. Лімфатичні вузли ший: класифікація, топографія, ділянки збору лімфи, шляхи відтоку лімфи.
30. Стінки вміст і сполучення підскроневої ямки.
31. Стінки вміст і сполучення крилопіднебінної ямки.

32. Грудна аорта: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
33. Черевна аорта: топографія, класифікація гілок; пристінкові гілки, їх топографія, ділянки кровопостачання.
34. Черевна аорта: нутрощеві гілки, їх класифікація, топографія, ділянки кровопостачання.
35. Черевна аорта: парні нутрощеві гілки, топографія, ділянки кровопостачання.
36. Черевна аорта: непарні нутрощеві гілки, топографія, ділянки кровопостачання.
37. Черевна аорта: черевний стовбур, його топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
38. Черевний стовбур: загальна печінкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
39. Черевний стовбур: селезінкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
40. Черевна аорта: верхня брижова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
41. Черевна аорта: нижня брижова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
42. Загальна клубова артерія: утворення, топографія, гілки.
43. Внутрішня клубова артерія: топографія, класифікація гілок.
44. Внутрішня клубова артерія: пристінкові гілки, їх топографія, ділянки кровопостачання.
45. Внутрішня клубова артерія: нутрощеві гілки, їх топографія, ділянки кровопостачання.
46. Внутрішня клубова артерія: внутрішня соромітна артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
47. Непарна вена, півнепарна вена, додаткова півнепарна вена: утворення, топографія, класифікація приток.
48. Вени хребтового стовпа: хребтові венозні сплетення, їх топографія, шляхи відтоку венозної крові.
49. Нижня порожниста вена: утворення (корені), топографія, класифікація приток.
50. Ворітна печінкова вена: утворення (корені), притоки, ділянки збору венозної крові; топографія.
51. Внутрішня клубова вена: топографія, класифікація приток.
52. Венозні сплетення малого тазу: утворення, топографія, ділянки збору венозної крові.
53. Внутрішньосистемні і міжсистемні венозні анастомози: визначення.
54. Порто-кавальні венозні анастомози: утворення, топографія.
55. Кава-кавальні венозні анастомози: утворення, топографія.
56. Порто-кава-кавальний венозний анастомоз: утворення, топографія.
57. Лімфатична система: загальна характеристика, функції. Лімфатичні судини: ланки, їх будова, топографія, функції.
58. Лімфатична система: грудна протока, її корені, топографія, притоки, місце впадіння у венозну систему.
59. Лімфатична система: права лімфатична протока, її корені, топографія, місце впадіння у венозну систему.
60. Лімфатичні судини та вузли грудної порожнини.
61. Лімфатичні судини та вузли черевної порожнини.
62. Лімфатичні судини та вузли порожнини тазу.
63. Автономна частина периферійної нервової системи (вегетативна нервова система): частини, функції, об'єкти іннервації.
64. Відмінності між соматичною нервовою системою і вегетативною нервовою системою.
65. Морфологічні відмінності рефлекторної дуги автономної частини периферійної нервової системи (вегетативної нервової системи).
66. Морфологічні відмінності між симпатичною і парасимпатичною частинами автономної частини периферійної нервової системи (вегетативної нервової системи).
67. Вегетативна нервова система: центральний відділ, його класифікація, топографія, утворення.
68. Вегетативна нервова система: периферійний відділ, його компоненти.
69. Симпатичний стовбур: топографія, відділи, вузли, їх з'єднання.
70. Шийний відділ симпатичного стовбура: вузли, що його утворюють, їх топографія.
71. Шийний відділ симпатичного стовбура: верхній шийний вузол, його топографія, гілки, ділянки іннервації.
72. Шийний відділ симпатичного стовбура: середній шийний вузол, його топографія, гілки, ділянки іннервації.
73. Шийний відділ симпатичного стовбура: нижній шийний вузол, його топографія, гілки, ділянки іннервації.
74. Грудний відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, гілки, ділянки іннервації.
75. Великий, малий і найнижчий нутрощеві нерви: їх утворення, склад волокон, топографія.
76. Поперековий відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, гілки, ділянки іннервації.
77. Крижовий відділ симпатичного стовбура: вузли, їх топографія, гілки, ділянки іннервації.
78. Вегетативні сплетення черевної порожнини: утворення, топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
79. Черевне аортальне сплетення: вторинні сплетення, їх топографія, склад волокон, вузли, ділянки іннервації.
80. Вегетативні сплетення малого тазу: утворення, топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
81. Нижнє підчеревне сплетення: вторинні сплетення, їх топографія, склад волокон, ділянки іннервації.
82. Об'єкти іннервації головного центру парасимпатичної частини вегетативної нервової системи.
83. Об'єкти іннервації крижового центру парасимпатичної нервової системи.
84. Пахвова артерія: топографія, відділи, гілки, ділянки кровопостачання.
85. Плечова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання. Глибока артерія плеча, її топографія, гілки,
86. Променева артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
87. Ліктьова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
88. Ліктьова суглобова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
89. Поверхнева долонна дуга: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
90. Глибока долонна дуга: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
91. Тильна зап'ясткова сітка: джерела утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
92. Вени верхньої кінцівки: класифікація. Поверхневі вени: їх топографія, ділянки впадіння до венозних судин. Анастомози між поверхневими венами.
93. Вени верхньої кінцівки: класифікація. Глибокі вени, їх топографія, особливості розташування на кисті, передпліччі і плечі.
94. Пахвова вена: топографія, притоки.
95. Лімфатичні судини та лімфатичні вузли верхньої кінцівки.
96. Зовнішня клубова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
97. Стегнова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
98. Стегнова артерія: глибока стегнова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
99. Підколінна артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
100. Передня великогомілкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
101. Задня великогомілкова артерія: топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
102. Задня великогомілкова артерія: малоогомілкова артерія, її топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
103. Суглобова колінна сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
104. Присередня кісточкова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
105. Бічна кісточкова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
106. П'ятова сітка: джерела утворення, топографія, ділянки кровопостачання.
107. Присередня підшовова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.

108. Бічна підошвова артерія: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
109. Тильна артерія стопи: утворення, топографія, гілки, ділянки кровопостачання.
110. Артеріальні анастомози стопи.
111. Вени нижньої кінцівки: класифікація. Поверхневі вени: їх топографія, ділянки впадіння до венозних судин.
112. Поверхневі вени нижньої кінцівки: велика підшкірна вена, її утворення, топографія; .
113. Глибокі вени нижньої кінцівки: класифікація, їх топографія.
114. Стегнова вена: топографія, притоки.
115. Лімфатичні судини та лімфатичні вузли нижньої кінцівки.
116. Периферійна нервова система: компоненти, їх загальна характеристика.
117. Спинномозковий нерв: утворення, топографія, гілки; відповідність сегментам спинного мозку.
118. Задні гілки спинномозкових нервів: склад волокон, топографія, ділянки іннервації.
119. Передні гілки спинномозкових нервів: склад волокон; загальні закономірності будови та топографії передніх гілок різних спинномозкових нервів.
120. Грудні нерви: утворення, гілки, топографія, ділянки іннервації.
121. Міжреброві нерви: утворення, гілки, топографія, ділянки іннервації.
122. Загальні принципи будови соматичних нервових сплетень.
123. Шийне сплетення: утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.
124. Шийне сплетення: діафрагмовий нерв, його склад волокон, топографія, гілки, ділянки іннервації.
125. Плечове сплетення: утворення, топографія, частини, стовбури, пучки, їх топографія, класифікація гілок.
126. Плечове сплетення: надключична частина, її топографія, компоненти.
127. Плечове сплетення: підключична частина, її топографія, компоненти.
128. Короткі гілки плечового сплетення: їх топографія, ділянки іннервації.
129. Довгі гілки плечового сплетення: їх топографія, ділянки іннервації.
130. Довгі гілки плечового сплетення: м'язово-шкірний нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.
131. Довгі гілки плечового сплетення: серединний нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.
132. Довгі гілки плечового сплетення: ліктьовий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.
133. Довгі гілки плечового сплетення: променевий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.
134. Довгі шкірні гілки плечового сплетення: їх утворення, топографія, ділянки іннервації.
135. Поперекове сплетення: утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.
136. Поперекове сплетення: стегновий нерв, його топографія, гілки, ділянки іннервації.
137. Поперекове сплетення: затульний нерв, його топографія, гілки, ділянки іннервації.
138. Крижове та куприкове сплетення: утворення, топографія, класифікація гілок.
139. Крижове сплетення: короткі гілки, їх топографія, ділянки іннервації.
140. Короткі гілки крижового сплетення: соромітний нерв, склад волокон, його топографія, ділянки іннервації.
141. Довгі гілки крижового сплетення: їх топографія, ділянки іннервації.
142. Довгі гілки крижового сплетення: сідничний нерв, його топографія, гілки, ділянки іннервації.
143. Великоомілковий нерв, його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.
144. Загальний малоомілковий нерв: його утворення, топографія, гілки, ділянки іннервації.

3.3 ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ

“Анатомія опорно-рухового апарату”

- Хребець
- Тіло хребця
- Дуга хребця
- Верхня хребцева вирізка
- Нижня хребцева вирізка
- Хребцевий отвір
- Остистий відросток
- Поперечний відросток
- Верхній суглобовий відросток
- Нижній суглобовий відросток
- Шийні хребці
- Передня дуга атланта
- Ямка зуба
- Борозна хребтової артерії
- Задня дуга атланта
- Бічна маса атланта
- Зуб осевого хребця
- Сонний горбок (VI шийного хребця)
- Поперечний отвір
- Передній горбик
- Задній горбик
- Борозна спинномозкового нерва
- Грудні хребці
- Верхня реброва ямка
- Нижня реброва ямка
- Реброва ямка поперечного відростка
- Поперекові хребці
- Додатковий відросток
- Соскоподібний відросток
- Крижова кістка
- Основа крижової кістки
- Вушкоподібна поверхня крижової кістки
- Верхівка крижової кістки
- Гористість крижової кістки
- Тазова поверхня
- Поперечні лінії
- Передні крижові отвори
- Спина поверхня
- Задні крижові отвори
- Серединний крижовий гребень
- Присередній крижовий гребень
- Бічний крижовий гребень
- Крижовий канал
- Крижовий розтвір
- Ребро
- Головка ребра
- Суглобова поверхня головки ребра
- Гребінь головки ребра
- Шийка ребра
- Тіло ребра
- Горбок ребра
- Кут ребра
- Борозна ребра
- Горбок переднього драбинчастого м'язу (на першому ребрі)
- Борозна підключичної артерії (на першому ребрі)
- Борозна підключичної вени (на першому ребрі)
- Горбистість переднього зубчастого м'язу
- Груднина
- Ручка груднини
- Яремна вирізка (груднини)
- Ключична вирізка
- Тіло груднини
- Реброві вирізки
- Мечоподібний відросток
- Кут груднини
- Лобова кістка
- Лобова луска
- Лобовий горб
- Надбрівна дуга
- Надперенісся
- Борозна верхньої стрілової пазухи
- Лобовий гребень
- Сліпий отвір
- Надочномковий край
- Надочномковий отвір
- Виличний відросток
- Очноямкова частина
- Ямка сльозової залози
- Носова частина
- Носова ость
- Решітчаста вирізка
- Лобова пазуха
- Тім'яна кістка
- Потилічний край
- Лусковий край
- Стріловий край

НАВИЧОК ДО ІСПИТУ

- Лобовий край
- Лобовий кут
- Потилічний кут
- Клиноподібний кут
- Соскоподібний кут
- Тім'яний отвір
- Борозна верхньої стрілової пазухи
- Тім'яний горб
- Верхня скронева лінія
- Потилічна кістка
- Великий отвір
- Основна частина
- Глотковий горбок
- Схил
- Бічна частина
- Потилічний виросток
- Виростковий канал
- Виросткова ямка
- Яремна вирізка
- Яремний відросток
- Канал під'язикового нерва
- Потилічна луска
- Зовнішній потилічний виступ
- Верхня каркова лінія
- Нижня каркова лінія
- Внутрішній потилічний виступ
- Хрестоподібне підвищення
- Борозна поперечної пазухи
- Борозна сигмоподібної пазухи
- Борозна поперечної пазухи
- Клиноподібна кістка
- Тіло клиноподібної кістки
- Турецьке сідло
- Гіпофізна ямка
- Горбок сідла
- Спинка сідла
- Сонна борозна
- Клиноподібна пазуха
- Мале крило клиноподібної кістки
- Велике крило клиноподібної кістки
- Мозкова поверхня великого крила
- Скронева поверхня великого крила
- Підскронева поверхня великого крила
- Верхньощелепна поверхня великого крила
- Очноямкова поверхня великого крила
- Верхня очномковна щілина
- Зоровий канал
- Круглий отвір
- Овальний отвір
- Остистий отвір
- Крилоподібний відросток
- Бічна пластинка
- Присередня пластинка
- Крилоподібний канал
- Крилоподібна ямка
- Крилоподібна вирізка
- Скронева кістка
- Кам'яниста частина скроневої кістки
- Верхній край кам'янистої частини
- Борозна верхньої кам'янистої пазухи
- Задній край кам'янистої частини
- Борозна нижньої кам'янистої пазухи
- Передній край кам'янистої частини
- Борозна нижньої кам'янистої пазухи
- Передня поверхня кам'янистої частини
- Покрівля барабанної порожнини
- Трійчасте втиснення
- Розтвір каналу великого кам'янистого нерва
- Борозна великого кам'янистого нерва
- Розтвір каналу малого кам'янистого нерва
- Борозна малого кам'янистого нерва
- Задня поверхня кам'янистої частини
- Внутрішній слуховий отвір
- Внутрішній слуховий хід
- Піддугова ямка
- Нижня поверхня кам'янистої частини
- Яремна ямка
- Шилоподібний відросток
- Шило-соскоподібний отвір
- Кам'яниста ямочка
- Зовнішній отвір сонного каналу
- Внутрішній отвір сонного каналу
- Соскоподібний відросток (скроневої кістки)
- Борозна сигмоподібної пазухи
- Соскоподібна вирізка
- Соскоподібний отвір
- Барабанна частина
- Лускова частина
- Виличний відросток
- Суглобовий горбок
- Нижньощелепна ямка
- Зовнішній слуховий отвір
- Зовнішній слуховий хід
- Решітчаста кістка
- Дірчаста пластинка
- Дірчасті отвори
- Перпендикулярна пластинка
- Решітчастий лабіринт
- Очноямкова пластинка
- Верхня носова раковина
- Середня носова раковина
- Верхня щелепа
- Тіло верхньої щелепи
- Очноямкова поверхня
- Підочноямкова борозна верхньої щелепи
- Підочноямковий канал верхньої щелепи
- Підочноямковий край тіла верхньої щелепи
- Передня поверхня тіла верхньої щелепи
- Підочноямковий отвір верхньої щелепи
- Носова вирізка
- Підскронева поверхня тіла верхньої щелепи
- Горб верхньої щелепи
- Коміркові отвори
- Носова поверхня тіла верхньої щелепи
- Сльозова борозна
- Верхньощелепний розтвір
- Лобовий відросток верхньої щелепи
- Виличний відросток верхньої щелепи
- Піднебінний відросток верхньої щелепи
- Комірковий відросток
- Зубні комірки
- Нижня щелепа
- Тіло нижньої щелепи
- Коміркова частина
- Коміркова дуга нижньої щелепи
- Зубні комірки
- Основа нижньої щелепи
- Підборідний виступ нижньої щелепи
- Підборідний горбок
- Підборідний отвір
- Двочеревцева ямка нижньої щелепи
- Щелепно-під'язикова лінія нижньої щелепи
- Під'язикова ямка
- Піднижньощелепна ямка
- Гілка нижньої щелепи
- Кут нижньої щелепи
- Жувальна горбистість
- Крилоподібна горбистість
- Вирізка нижньої щелепи
- Виростковий відросток нижньої щелепи
- Головка нижньої щелепи
- Шийка нижньої щелепи
- Крилоподібна ямка нижньої щелепи
- Вінцевий відросток нижньої щелепи
- Отвір нижньої щелепи
- Канал нижньої щелепи
- Нижня носова раковина**
- Сльозова кістка
- Носова кістка**
- Леміш
- Піднебінна кістка
- Перпендикулярна пластинка
- Клино-піднебінна вирізка
- Пірамідний відросток
- Горизонтальна пластинка
- Вилична кістка
- Бічна поверхня
- Скронева поверхня
- Очноямкова поверхня
- Лобовий відросток
- Кроневиї відросток
- Вилично-очноямковий отвір
- Вилично-лицевий отвір
- Вилично-скроневиї отвір
- Під'язикова кістка
- Тіло під'язикової кістки
- Малий ріг
- Великий ріг
- Склепіння черепа
- Скронева ямка
- Стінки скроневої ямки
- Вилична дуга
- Підскронева ямка
- Стінки підскроневої ямки
- Крило-піднебінна ямка
- Стінки крило-піднебінної ямки

- Передня черепна ямка
- Середня черепна ямка
- Задня черепна ямка
- Борозна верхньої стрілової пазухи (череп)
- Борозна поперечної пазухи (череп)
- Борозна сигмоподібної пазухи (череп)
- Зовнішня основа черепа
- Рваний отвір (череп)
- Яремний отвір (череп)
- Сонний канал скроневої кістки (череп)
- М'язово-трубний канал (череп)
- Кісткове піднебіння
- Великий піднебінний канал
- Малі піднебінні отвори
- Різцевий канал
- Очна ямка
- Очноямковий вхід
- Надочноямковий край (череп)
- Підочноямковий край (череп)
- Стінки очної ямки
- Передній решітчастий отвір
- Задній решітчастий отвір
- Нижня очноямкова щілина
- Кісткова носова порожнина
- Стінки кісткової носової порожнини
- Хоани
- Верхній носовий хід
- Середній носовий хід
- Нижній носовий хід
- Спільний носовий хід
- Лопатка
- Реброва поверхня
- Підлопаткова ямка
- Задня поверхня
- Ось лопатки
- Надплечовий відросток (акроміон)
- Надостьова ямка
- Підостьова ямка
- Присередній край
- Бічний край
- Верхній край
- Дзьобоподібний відросток
- Вирізка лопатки
- Верхній кут
- Нижній кут
- Бічний кут
- Суглобова западина
- Надсуглобовий горбок
- Підсуглобовий горбок
- Шийка лопатки
- Ключиця**
- Груднинний кінець
- Тіло ключиці
- Надплечовий кінець
- Плечова кістка
- Головка плечової кістки
- Анатомічна шийка
- Великий горбок
- Малий горбок
- Гребінь великого горбка
- Гребінь малого горбка
- Міжгорбкова борозна
- Хірургічна шийка
- Тіло плечової кістки
- Поверхні тіла
- Дельтоподібна горбистість
- Борозна променевого нерва
- Віросток плечової кістки
- Головочка плечової кістки
- Блок плечової кістки
- Ліктьова ямка
- Вінцева ямка
- Бічний надвіросток
- Променева ямка
- Присередній надвіросток
- Борозна ліктового нерва
- Променева кістка
- Головка променевої кістки
- Суглобовий обвід
- Суглобова ямка
- Шийка променевої кістки
- Тіло променевої кістки
- Горбистість променевої кістки
- Поверхні тіла променевої кістки
- Края тіла променевої кістки
- Шилоподібний відросток променевої кістки
- Вирізка ліктової кістки
- Зап'ясткова суглобова поверхня
- Ліктьова кістка
- Ліктьовий відросток
- Блокова вирізка
- Вінцевий відросток
- Горбистість ліктової кістки
- Вирізка променевої кістки
- Тіло ліктової кістки
- Поверхні тіла ліктової кістки
- Края тіла ліктової кістки
- Суглобовий обвід
- Кістки кисті
- Зап'ясткові кістки
- Човноподібна кістка
- Півмісяцева кістка
- Тригранна кістка
- Горохоподібна кістка
- Кістка-трапеція
- Трапецієподібна кістка
- Головчаста кістка
- Гачкувата кістка
- П'ясткові кістки
- Основа п'ясткової кістки
- Тіло п'ясткової кістки
- Головка п'ясткової кістки
- Кістки пальців кисті (фаланги пальців)
- Проксимальна фаланга
- Середня фаланга
- Кінцева фаланга
- Кульшова кістка
- Кульшова западина
- Ямка кульшової западини
- Півмісяцева поверхня кульшової западини
- Вирізка кульшової западини
- Затульний отвір
- Велика сіднична вирізка
- Клубова кістка
- Тіло клубової кістки
- Крило клубової кістки
- Клубовий гребінь
- Верхня передня клубова ось
- Нижня задня клубова ось
- Верхня задня клубова ось
- Зовнішня губа
- Проміжна лінія
- Внутрішня губа
- Клубова ямка
- Сіднична поверхня
- Вушкоподібна поверхня
- Клубова горбистість
- Сіднична кістка
- Тіло сідничної кістки
- Гілка сідничної кістки
- Сідничний горб
- Сіднична ось
- Мала сіднична вирізка
- Лобкова кістка**
- Тіло лобкової кістки
- Верхня гілка лобкової кістки
- Лобковий горбок
- Клубово-лобкове підвищення
- Симфізна поверхня
- Нижня гілка лобкової кістки
- Затульна борозна
- Таз
- Тазова порожнина
- Великий таз
- Малий таз
- Межова лінія
- Лобкова дуга
- Верхній отвір таза
- Нижній отвір таза
- Стегнова кістка
- Головка стегнової кістки
- Шийка стегнової кістки
- Малий вертлюг стегнової кістки
- Великий вертлюг стегнової кістки
- Міжвертлюговий гребінь
- Міжвертлюгова лінія
- Тіло стегнової кістки
- Поверхні тіла
- Шоротка лінії стегнової кістки
- Бічна губа
- Присередня губа
- Гребінна лінія
- Сіднична горбистість
- Підколінна поверхня
- Присередній віросток
- Надвіросток стегнової кістки
- Бічний віросток
- Надвіросток стегнової кістки
- Наколінкова поверхня
- Міжвіросткова ямка
- Наколінюк
- Великогомілкова кістка
- Бічний віросток
- Малоогомілкова суглобова поверхня
- Присередній віросток
- Верхня суглобова поверхня
- Переднє міжвіросткове поле
- Заднє міжвіросткове поле
- Міжвіросткове підвищення
- Тіло великогомілкової кістки
- Поверхні тіла великогомілкової кістки
- Горбистість великогомілкової кістки
- Край великогомілкової кістки
- Присередня кісточка
- Малоогомілкова вирізка
- Нижня суглобова поверхня
- Малоогомілкова кістка
- Головка малоогомілкової кістки
- Тіло малоогомілкової кістки
- Бічна кісточка
- Кістки стопи
- Запленові кістки
- Надп'яткова кістка
- Головка надп'яткової кістки
- Шийка надп'яткової кістки
- Тіло надп'яткової кістки
- П'яткова кістка
- П'ятковий горб
- Підпора надп'яткової кістки
- Човноподібна кістка
- Присередня клиноподібна кістка
- Проміжна клиноподібна кістка
- Бічна клиноподібна кістка
- Кубоподібна кістка
- Плеснові кістки
- Основа плеснової кістки
- Тіло плеснової кістки
- Головка плеснової кістки
- Кістки пальців (фаланги)
- Проксимальна фаланга
- Середня фаланга
- Кінцева фаланга
- З'єднання черепа
- Шви черепа
- Вінцеве шво черепа
- Стрілове шво черепа
- Ламбододібно шво черепа
- Тім'ячка черепа
- Синхондрози черепа
- Скронево-нижньощелепний суглоб
- Атланти-потилічний суглоб
- З'єднання хребтового стовпа
- Міжхребцевий диск
- Волокнисте кільце міжхребцевого диска
- Драглисте ядро міжхребцевого диска
- Передня поздовжня зв'язка (хребта)
- Задня поздовжня зв'язка (хребта)
- Міжостьова зв'язка (хребта)
- Жовта зв'язка (хребта)
- Надостьова зв'язка (хребта)
- Поперечна зв'язка (хребта)
- Дуговідростковий суглоб
- Серединний атланти-осьовий суглоб
- Бічний атланти-осьовий суглоб
- Крижово-куприковий суглоб
- З'єднання грудної клітки
- Реброво-груднинний синхондроз
- Грудинно-ребровий суглоб
- Суглоб головки ребра
- Реброво-поперечний суглоб
- З'єднання верхньої кінцівки
- Надплечово-ключичний суглоб
- Грудинно-ключичний суглоб
- Міжключична зв'язка
- Реброво-ключична зв'язка
- Передня груднинно-ключична зв'язка
- Задня груднинно-ключична зв'язка
- Плечовий суглоб
- Губа суглобової западини (плечовий суглоб)
- Дзьобо-плечова зв'язка
- Ліктьовий суглоб

- Плечо-ліктьовий суглоб
- Плечо-променевиий суглоб
- Проксимальний променево-ліктьовий суглоб
- Обхідна ліктьова зв'язка
- Обхідна променева зв'язка
- Міжкісткова перетинка передпліччя
- Дистальний променево-ліктьовий суглоб
- Променево-зап'ястковий суглоб
- Тильна променево-зап'ясткова зв'язка
- Долонна променево-зап'ясткова зв'язка
- Ліктьова обхідна зв'язка зап'ястка
- Променева обхідна зв'язка зап'ястка
- Міжзап'ясткові суглоби
- Середньо-зап'ястковий суглоб
- Суглоб горохоподібної кістки
- Канал зап'ястка
- Зап'ястково-п'ясткові суглоби
- Міжп'ясткові суглоби
- П'ястково-фалангові суглоби
- Міжфалангові суглоби кисті
- Обхідні зв'язки
- З'єднання нижньої кінцівки
- Затульна перетинка
- Затульний канал
- Великий сідничий отвір
- Малий сідничий отвір
- Лобковий симфіз
- Крижово-клубовий суглоб
- Кульшовий суглоб
- Губа кульшової западини
- Зв'язка головки стегнової кістки
- Клубово-стегнова зв'язка
- Сідничо-стегнова зв'язка
- Лобково-стегнова зв'язка
- Колінний суглоб
- Поперечна зв'язка коліна
- Бічний меніск
- Присередній меніск
- Передня схрещена зв'язка
- Задня схрещена зв'язка
- Обхідна великогомілкова зв'язка
- Обхідна малогомілкова зв'язка
- Зв'язка наколінка
- Міжкісткова перетинка гомілки
- Велико-малогомілковий суглоб
- Надп'ястково-гомілковий суглоб
- Присередня обхідна зв'язка
- Бічна обхідна зв'язка
- Піднап'ястковий суглоб
- Надп'ястково-п'ястково-човноподібний суглоб
- Поперечний суглоб заплесна
- Роздвоєна зв'язка
- П'ястково-кубоподібний суглоб
- Клино-човноподібний суглоб
- Міжклиноподібні суглоби
- Довга підшвова зв'язка
- Заплесно-плеснові суглоби
- Міжплеснові суглоби
- Міжкісткові плеснові проміжки
- Плесно-фалангові суглоби
- Міжфалангові суглоби стопи
- М'язи спини
- Трапецієподібний м'яз
- Найширший м'яз спини
- Великий ромбоподібний м'яз
- М'яз-підйомач лопатки
- Нижній задній зубчастий м'яз
- Верхній задній зубчастий м'яз
- М'яз - випрямляч хребта
- М'язи грудної клітки
- Великий грудний м'яз
- Малий грудний м'яз
- Підключичний м'яз
- Передній зубчастий м'яз
- Внутрішні міжреброві м'язи
- Зовнішні міжреброві м'язи
- Діафрагма
- Поперекова частина діафрагми
- Аортальний розтвір
- Стравохідний розтвір
- Груднинна частина діафрагми
- Реброва частина діафрагми
- Сухожилковий центр
- Отвір порожнистої вени
- Груднинно-ребровий трикутник
- Попереково- ребровий трикутник
- М'язи живота
- Прямий м'яз живота
- Сухожилкові переділки
- Піхва прямого м'яза живота
- Зовнішній косий м'яз живота
- Пахвинна зв'язка
- Внутрішній косий м'яз живота
- Поперечний м'яз живота
- Біла лінія
- Пупкове кільце
- Пахвинний канал
- Стінки пахвинного каналу
- Поверхнєве пахвинне кільце
- Присередня ніжка
- Бічна ніжка
- Квадратний м'яз попереку
- М'язи лиця
- Надчерепний м'яз
- Лобове черевце
- Жувальне черевце
- Апоневротичний шолом (надчерепний апоневроз)
- Коловий м'яз ока
- Великий виличний м'яз
- М'яз-підйомач верхньої губи
- М'яз-підйомач кута рота
- Щічний м'яз
- М'яз-опускач кута рота
- М'яз-опускач нижньої губи
- Коловий м'яз рота
- Жувальні м'язи
- Скроневий м'яз
- Жувальний м'яз
- Бічний крилоподібний м'яз
- Присередній крилоподібний м'яз
- М'язи шиї
- Підшкірний м'яз шиї
- Груднинно-ключично-соскоподібний м'яз
- Двочеревцевий м'яз
- Переднє черевце
- Заднє черевце
- Шило-під'язиковий м'яз
- Щелепно-під'язиковий м'яз
- Груднинно- під'язиковий м'яз
- Лопатково- під'язиковий м'яз
- Груднинно-щитоподібний м'яз
- Щито- під'язиковий м'яз
- Передній драбинчастий м'яз
- Середній драбинчастий м'яз
- Задній драбинчастий м'яз
- Передня шийна ділянка
- Піднижньощелепний трикутник
- Сонний трикутник
- Лопатково-трахеальний трикутник
- Груднинно-ключично-соскоподібна ділянка
- Бічна шийна ділянка
- Лопатково-ключичний трикутник
- Задня шийна ділянка
- М'язи верхньої кінцівки
- Дельтоподібний м'яз
- Надостовий м'яз
- Підостовий м'яз
- Малий круглий м'яз
- Великий круглий м'яз
- Підлопатковий м'яз
- Двоголовий м'яз плеча
- Довга головка двоголового м'яза плеча
- Коротка головка двоголового м'яза плеча
- Дзьобо-плечовий м'яз
- Плечовий м'яз
- Триголовий м'яз плеча
- Довга головка триголового м'яза плеча
- Присередня головка триголового м'яза плеча
- Бічна головка триголового м'яза плеча
- Променевиий м'яз-згинач зап'ястка
- Круглий м'яз-привертач
- Ліктьовий м'яз-згинач зап'ястка
- Поверхнєвий м'яз-згинач пальців
- Довгий долонний м'яз
- Довгий м'яз-згинач великого пальця
- Глибокий м'яз-згинач пальців
- Квадратний м'яз-привертач
- Плечо-променевиий м'яз
- Довгий променевиий м'яз-розгинач зап'ястка
- Короткий променевиий м'яз-розгинач зап'ястка
- М'яз-розгинач пальців
- Ліктьовий м'яз-розгинач зап'ястка
- М'яз-відвертач
- Довгий відвідний м'яз великого пальця
- Короткий м'яз-розгинач великого пальця
- Довгий м'яз-розгинач великого пальця
- Короткий відвідний м'яз великого пальця
- Короткий м'яз-згинач великого пальця
- Протиставний м'яз великого пальця
- Привідний м'яз великого пальця
- Відвідний м'яз мизинця
- Короткий м'яз-згинач мизинця
- Протиставний м'яз мизинця
- Червоподібні м'язи
- Пахвова ямка
- Стінки пахової ямки
- Чотирибічний отвір
- Трьобічний отвір
- Бічна двоголова борозна
- Присередня двоголова борозна
- Ліктьова ямка
- Тримач м'язів-розгиначів
- Тримач м'язів-згиначів
- Долонний апоневроз
- Канал зап'ястка
- М'язи нижньої кінцівки
- Клубово-поперековий м'яз
- Великий поперековий м'яз
- Клубовий м'яз
- Великий сідничний м'яз
- Середній сідничний м'яз
- Малий сідничний м'яз
- Грушоподібний м'яз
- Внутрішній затульний м'яз
- Верхній близнюковий м'яз
- Нижній близнюковий м'яз
- Квадратний м'яз стегна
- Довгіший затульний м'яз
- Кравецький м'яз
- Чотириголовий м'яз стегна
- Прямий м'яз стегна
- Бічний широкий м'яз
- Присередній широкий м'яз
- Проміжний широкий м'яз
- Гребінний м'яз
- Тонкий м'яз
- Довгий привідний м'яз
- Короткий привідний м'яз
- Великий привідний м'яз
- Двоголовий м'яз стегна
- Довга головка
- Коротка головка
- Півперетинчастий м'яз
- Півсухожилковий м'яз
- Довгий м'яз-розгинач пальців стопи
- Передній великогомілковий м'яз
- Довгий м'яз-розгинач великого пальця (стопи)
- Довгий малогомілковий м'яз
- Короткий малогомілковий м'яз
- Триголовий м'яз литки
- Литковий м'яз
- Камбалоподібний м'яз
- Довгий м'яз-згинач пальців (стопи)
- Задній великогомілковий м'яз
- Довгий м'яз-згинач великого пальця (стопи)
- Короткий м'яз-розгинач пальців
- Короткий м'яз-згинач великого пальця
- Квадратний м'яз підшви
- Короткий м'яз-згинач пальців
- Червоподібні м'язи
- Відвідний м'яз великого пальця
- Короткий м'яз- згинач великого пальця
- Привідний м'яз великого пальця
- Відвідний м'яз мизинця
- Короткий м'яз-згинач мизинця
- Надгрушоподібний отвір
- Підгрушоподібний отвір
- М'язова затока
- Судинна затока
- Широка фасція
- Клубово-гомілкове пасмо
- Підшкірний розтвір
- Серпоподібний край
- Дирчаща фасція
- Стегновий канал
- Стегнове кільце
- Привідний канал

- Стінки привідного каналу
- Привідний розтвір
- Підколінна ямка
- Верхній тримач м'язів-розгиначів
- Нижній тримач м'язів-розгиначів
- Тримач м'язів-згиначів
- Верхній тримач малоогомілкових м'язів
- Нижній тримач малоогомілкових м'язів
- Підшововий апоневроз
- Рот
- Ротова порожнина*
- *Присінок рота*
- Верхня губа
- Нижня губа
- Кут рота
- Щока
- Власне ротова порожнина
- Піднебіння
- Тверде піднебіння
- М'яке піднебіння
- Ясна
- Зуби
- Коронка зуба
- Шийка зуба
- Корінь зуба
- Різіці
- Ікла
- Малі кутні зуби
- Великі кутні зуби
- Язик
- Тіло язика
- Корінь язика
- Спинка язика
- Край язика
- Верхівка язика
- Слизова оболонка язика
- Грибоподібні сосочки язика
- Жолобуваті сосочки язика
- Листоподібні сосочки язика
- Сліпий отвір язика
- Язиковий мигдалик
- Ротові залози
- Під'язикова залоза
- Піднижньощелепна залоза
- Привушна залоза
- Привушна протока
- Зів
- Піднебінноязикова дужка
- Піднебінноглоткова дужка
- Піднебінний мигдалик
- Мигдалик ямка
- Глотка
- Носова частина глотки
- Склепіння глотки
- Глотковий мигдалик
- Глотковий отвір слухової труби
- Трубний валок
- Ротова частина глотки
- Гортанна частина глотки
- Порожнина глотки
- Слизова оболонка глотки
- М'язи глотки
- Стравохід
- Шийна частина
- Грудна частина
- Черевна частина
- Слизова оболонка
- Шлунок
- Передня стінка шлунка
- Задня стінка шлунка
- Велика кривина шлунка
- Мала кривина шлунка
- Кардіальний отвір
- Кардіальна частина шлунка
- Дно шлунка
- Кардіальна вирізка
- Тіло шлунка
- Воротарна частина шлунка
- Воротарна печера
- Воротарний канал
- Воротарний м'яз-замикач
- Воротарний отвір
- Слизова оболонка шлунка
- Шлункові складки
- Шлункові поля
- Тонка кишка
- Серозна оболонка тонкої кишки
- Слизова оболонка тонкої кишки
- Колові складки тонкої кишки
- Дванадцятипала кишка
- Верхня частина дванадцятипалої кишки
- Нижня частина дванадцятипалої кишки
- Великий сосочок дванадцятипалої кишки
- Малий сосочок дванадцятипалої кишки
- Горизонтальна частина дванадцятипалої кишки
- Висхідна частина дванадцятипалої кишки
- Дванадцятипало-порожньокишковий згин
- Порожня кишка
- Клубова кишка
- Товста кишка
- Слизова оболонка товстої кишки
- Півмісяцеві складки ободової кишки
- Випини ободової кишки
- Стрічки ободової кишки
- Серозна оболонка товстої кишки
- Чепцеві привіски ободової кишки
- Сліпа кишка
- Клубовий отвір
- Червоподібний відросток
- Ободова кишка
- Висхідна ободова кишка
- Правий згин ободової кишки
- Поперечна ободова кишка
- Лівий згин ободової кишки
- Низхідна ободова кишка
- Сигмоподібна ободова кишка
- Пряма кишка
- Крижовий згин
- Ампула прямої кишки
- Відхідниковий канал
- Відхідникові стовпи
- Відхідникові пазухи
- Відхідник
- Печінка
- Права частка печінки
- Ліва частка печінки
- Діафрагмова поверхня
- Нижній край
- Нутрощева поверхня
- Ямка жовчного міхура
- Воротар печінки
- Борозна порожнистої вени
- Щільна венозної зв'язки
- Кругла зв'язка печінки
- Щільна круглої зв'язки печінки
- Квадратна частка печінки
- Хвостата частка печінки
- Загальна печінкова протока
- Права печінкова протока
- Ліва печінкова протока
- Жовчний міхур
- Дно жовчного міхура
- Тіло жовчного міхура
- Шийка жовчного міхура
- Міхурові протоки
- Спільна жовчна протока
- Підшлункова залоза
- Головка підшлункової залози
- Тіло підшлункової залози
- Поверхні тіла
- Край тіла
- Хвіст підшлункової залози
- Очеревина
- Брижа тонкої кишки
- Корінь брижі
- Брижа поперечної ободової кишки
- Брижа червоподібного відростка
- Брижа сигмоподібної ободової кишки
- Великий чепець
- Малий чепець
- Зв'язки печінки
- Вінцева зв'язка
- Серпоподібна зв'язка
- Права трикутна зв'язка
- Ліва трикутна зв'язка
- Чепцева сумка
- Чепцевий отвір
- Печінкова сумка
- Передшлункова сумка
- Права брижова пазуха
- Ліва брижова пазуха
- Лівий бічний канал
- Правий бічний канал
- Верхній клубово-сліпокишковий закуток
- Нижній клубово-сліпокишковий закуток
- Прямокишково-маткова заглибина
- Міхурово-маткова заглибина
- Прямокишково-міхурова заглибина
- Середина пупкова складка
- Присередня пупкова складка
- Бічна пупкова складка
- Бічна пахвинна ямка
- Ніс
- Корінь носа
- Спинка носа
- Кінчик носа
- Крила носа
- Носова порожнина
- Ніздрі
- Хоани
- Носова перегородка
- Верхня носова раковина
- Середня носова раковина
- Нижня носова раковина
- Присінок носа
- Верхній носовий хід
- Середній носовий хід
- Нижній носовий хід
- Спільний носовий хід
- Приносіві пазухи
- Верхньощелепна пазуха
- Клиноподібна пазуха
- Лобова пазуха
- Ріштічасті комірки
- Слизова оболонка
- Нюхова частина
- Дихальна частина
- Гортань
- Гортань (на трупі)
- Щитоподібний хрящ
- Верхній ріг щитоподібного хряща
- Нижній ріг щитоподібного хряща
- Перстнеподібний хрящ
- Дуга перстнеподібного хряща
- Пластина перстнеподібного хряща
- Черпакуватий хрящ
- Основа черпакуватого хряща
- М'язовий відросток черпакуватого хряща
- Голосовий відросток черпакуватого хряща
- Верхівка черпакуватого хряща
- Надгортанник
- Персне-щитоподібний суглоб
- Персне-черпакуватий суглоб
- Щито-під'язикова перетинка
- Середина персне-щитоподібна зв'язка
- Порожнина гортані
- Вхід до гортані
- Присінок гортані
- Присінкова складка
- Присінкова щільна
- Голосник
- Голосова складка
- Шлуночок гортані
- Голосова щільна
- Міжперетинкова частина голосової щільни
- Міжхрящова частина голосової щільни
- Підголосникова порожнина
- Слизова оболонка
- Еластичний конус гортані
- Голосова зв'язка
- Чотирикутна пластинка
- Присінкова зв'язка
- М'язи гортані
- Трахея**
- Шийна частина
- Грудна частина
- Роздвоєння трахеї
- Трахейні хрящі
- Кільцеві (трахейні) зв'язки
- Перетинчаста стінка
- Бронхи
- Правий головний бронх
- Лівий головний бронх
- Бронхове дерево
- Легені
- Права легеня
- Ліва легеня
- Основа легені
- Верхівка легені
- Реброва поверхня і
- Хребтова частина ребрової поверхні легені

- Середостінна поверхня
- Діафрагмова поверхня
- Міжчасткова поверхня
- Передній край легені
- Язичок лівої легені
- Серцева вирізка лівої легені
- Язичок лівої легені
- Нижній край легені
- Ворота легені
- Корінь легені
- Коса щілина легені
- Горизонтальна щілина правої легені
- Верхня частка легені (лівої, правої)
- Середня частка правої легені
- Нижня частка легені (лівої, правої)
- Плевра**
- Нутрощева (легенева) плевра
- Пристінкова плевра
- Купол плеври
- Реброва частина
- Середостінна частина
- Діафрагмова частина
- Плевральна порожнина
- Реброво-діафрагмовий закуток
- Реброво-середостінний закуток
- Нирка**
- Нирки (права, ліва)
- Бічний край
- Присередній край
- Ниркові ворота
- Ниркова пазуха
- Передня поверхня
- Задня поверхня
- Верхній кінець (полус)
- Нижній кінець (полус)
- Жирова капсула нирки
- Волокниста капсула нирки
- Кіркова речовина нирки
- Мозкова речовина нирки
- Ниркові піраміди
- Ниркові сосочки
- Ниркові стовпи
- Ниркова миска
- Велика ниркова чашечка
- Мала ниркова чашечка
- Сечовід (правий, лівий)**
- Черевна частина
- Тазова частина
- Внутрішньостінкова частина
- Сечовий міхур**
- Верхівка міхура
- Тіло міхура
- Дно міхура
- Шийка міхура
- Трикутник міхура
- Вічко сечоводу
- Внутрішнє вічко сечівника
- Слизова оболонка
- Яечко**
- Присередня поверхня
- Бічна поверхня
- Верхній кінець (полус)
- Нижній кінець (полус)
- Передній край
- Задній край
- Білкова оболонка
- Середостінна яечка
- Перегородочки яечка
- Часточки яечка
- Паренхіма яечка
- Над'яечко**
- Головка над'яечка
- Тіло над'яечка
- Хвіст над'яечка
- Сім'яний канатик**
- Складові частини
- Сім'яносна протока**
- Калиткова частина
- Канатикові частини
- Пахвинна частина
- Тазова частина
- Ампула сім'яносної протоки
- Сім'яний пухірець**
- Передміхурова залоза**
- Основа передміхурової залози
- Верхівка передміхурової залози
- Передня поверхня
- Задня поверхня
- Частка (права, ліва) передміхурової

- залози
- Перешийок передміхурової залози
- Статевої член**
- Корінь статевого члена
- Тіло статевого члена
- Спинка статевого члена
- Головка статевого члена
- Печеристе тіло статевого члена
- Воробасте тіло статевого члена
- Чоловічий сечівник**
- Передміхурова частина
- Перетинчаста (проміжна) частина
- Губчаста частина
- Внутрішнє вічко сечівника
- Зовнішнє вічко сечівника
- Калитка**
- Яєчник**
- Вільний край
- Брижовий край
- Присередня поверхня
- Бічна поверхня
- Трубний кінець
- Матковий кінець
- Білкова оболонка
- Кора яєчника
- Мозкова речовина яєчника
- Власна зв'язка яєчника
- Матка**
- Передня поверхня
- Задня поверхня
- Тіло матки
- Дно матки
- Шийка матки
- Надпівхова частина шийки
- Півхова частина шийки
- Порожнина матки
- Вічко матки
- Канал шийки матки
- Широка маткова зв'язка
- Кругла маткова зв'язка
- Маткова труба**
- Маткова частина
- Перешийок маткової труби
- Ампула маткової труби
- Лійка маткової труби
- Торочки маткової труби
- Маткове вічко маткової труби
- Черевний отвір маткової труби
- Піхва**
- Склепіння піхви
- Передня стінка піхви
- Задня стінка піхви
- Зовнішні жіночі статеві органи**
- Лобкове підвищення
- Велика соромітна губа
- Соромітна щілина
- Мала соромітна губа
- Присінок піхви
- Отвір піхви
- Клітор
- Жіночий сечівник**
- Промежина**
- Сідничо-відхідникова ямка
- Цибулинно-губчастий м'яз
- Сідничо-печеристий м'яз
- Поверхневий поперечний м'яз промежини
- Глибокий поперечний м'яз промежини
- Зовнішній м'яз замикач відхідника
- Серце**
- Основа серця
- Верхівка серця
- Груднинно-реброва поверхня серця
- Діафрагмова поверхня серця
- Легенева поверхня (права, ліва)
- Вінцева борозна
- Передня міжшлуночкова борозна
- Задня міжшлуночкова борозна
- Аорта (на серці)
- Верхня порожниста вена (на серці)
- Нижня порожниста вена (на серці)
- Легеневий стовбур (на серці)
- легенева артерія (права, ліва)
- Праві легеневі вени (на серці)
- Ліві легеневі вени (на серці)
- Праве передсердя**
- Праве вушко
- Гребенясті м'язи
- Отвір верхньої порожнистої вени

- Отвір нижньої порожнистої вени
- Отвір вінцевої пазухи
- Ліве передсердя**
- Ліве вушко
- Гребенясті м'язи
- Отвори легневих вен
- Міжпередсердна перегородка**
- Овальна ямка
- Правий шлуночок**
- Правий передсердно-шлуночковий отвір
- Правий передсердно-шлуночковий клапан
- Передня стулка
- Задня стулка
- Перегородкова стулка
- Артеріальний конус
- Отвір легеневого стовбура
- Клапан легеневого стовбура
- Права півмісяцева заслінка
- Ліва півмісяцева заслінка
- Передня півмісяцева заслінка
- Передній соскоподібний м'яз
- Задній соскоподібний м'яз
- Перегородковий соскоподібний м'яз
- Сухожилкові струни
- М'ясисті перекладки
- Лівий шлуночок серця**
- Лівий передсердно-шлуночковий отвір
- Лівий передсердно-шлуночковий клапан
- Передня стулка
- Задня стулка
- Присінок аорти
- Отвір аорти
- Клапан аорти
- Права півмісяцева заслінка
- Ліва півмісяцева заслінка
- Задня півмісяцева заслінка
- Пазухи аорти
- Передній соскоподібний м'яз
- Задній соскоподібний м'яз
- Сухожилкові струни
- М'ясисті перекладки
- Міжшлуночкова перегородка**
- Ендокард**
- Міокард**
- Епікард**
- Перикард (осердя)**
- Осердна поперечна пазуха
- Осердна коса пазуха
- Права вінцева артерія серця**
- Задня міжшлуночкова гілка
- Ліва вінцева артерія серця**
- Передня міжшлуночкова гілка
- Огинальна гілка
- Вінцева пазуха**
- Велика серцева вена
- Середня серцева вена
- Мала серцева вена
- Щитоподібна залоза**
- Частка щитоподібної залози
- Перешийок щитоподібної залози
- Надниркова залоза (права, ліва)**
- Гіпофіз**
- Шишкоподібна залоза**
- Кістковий мозок**
- Загруднина залоза (тимус)**
- Селезінка**
- Ворота селезінки
- Піднебінні мигдалики**
- Червоподібний відросток**
- Спинний мозок**
- Шийне стовщення
- Попереково-крижове стовщення
- Мозковий конус
- Кінцева нитка
- Передня середина щілина
- Задня середина борозна
- Передньобічна борозна
- Задньобічна борозна
- Канатики спинного мозку
- Передній канатик
- Бічний канатик
- Задній канатик
- Центральний канал
- Сіра речовина
- Передній ріг
- Задній ріг
- Біла речовина

Головний мозок

Стовбур головного мозку
- Довгастий мозок
- Міст
- Середній мозок
Довгастий мозок
- Передня серединна щілина
- Піраміда довгастого мозку
- Перехрестя пірамід
- Передньобічна борозна
- Оліва
- Задньобічна борозна
- Клиноподібний пучок
- Клиноподібний горбок
- Тонкий пучок
- Тонкий горбок
- Задня серединна борозна
- Нижня мозочкова ніжка
Міст
- Основна борозна
- Середня мозочкова ніжка
- Верхня мозочкова ніжка
- Верхній мозковий парус
- Покрив мосту (на поперечному розрізі)
- Основна частина мосту
Четвертий шлуночок
- Ромбоподібна ямка
- **Середина борозна**
- Присереднє підвищення ромбоподібної ямки
- **Мозкові смуги четвертого шлуночка**
- Трикутник під'язикового нерва
- **Трикутник блукаючого нерва**
- Бічний закуток
- Присереднє підвищення ромбоподібної ямки
- Лицевий горбок
- Присінкове поле
- Покрив четвертого шлуночка
- Верхній мозковий парус
- Нижній мозковий парус
Середній мозок
- Покривля середнього мозку
- Пластинка покривлі
-- Верхній горбок
-- Нижній горбок
-- Ручка верхнього горбка
-- Ручка нижнього горбка
- Водопровід мозку
- Міжніжкова ямка
- Задня пронизана речовина
- Ніжка мозку
- Покрив середнього мозку
- Червоне ядро
- Чорна речовина
- Основа ніжки мозку
Мозочок
- Півкуля мозочка
- Черв'як мозочка
- Щілини мозочка
- Листки мозочка
- Клаптик
- Дерево життя
- Кора мозочка
- Зубчасте ядро
- Нижня мозочкові ніжка
- Середня мозочкові ніжка
- Верхня мозочкові ніжка
Проміжний мозок
- Таламус
- Передній горбок таламуса
- Подушка таламуса
- Мозкова смуга таламуса
- Епіталамус
- Повідець
- Повідець трикутник
- Шишкоподібна залоза
- Метаталамус
- Бічне колінчасте тіло
- Присереднє колінчасте тіло
- Гіпоталамус
- Зорове перехрестя
- Зоровий шлях
- Сірий горб
- Лійка
- Сосочкове тіло
- Третій шлуночок
- Стінки
- Міжшлуночковий отвір Отвір

водопроводу мозку
Півкуля великого мозку
- Поздовжня щілина великого мозку
- Бічна ямка великого мозку
- Лобова частка
- Тім'яна частка
- Сконева частка
- Потилична частка
- Острівець
Верхньобічна поверхня великого мозку
- Центральна борозна
- Бічна борозна
- Лобова частка
- Лобовий полюс
- Передцентральна борозна
- Предцентральна звивина
- Верхня лобова борозна
- Нижня лобова борозна
- Верхня лобова звивина
- Середня лобова звивина
- Нижня лобова звивина
- Вихідна гілка
- Передня гілка
- Покришкова частина
- Трикутна частина
- Очнюмкова частина
- Тім'яна частка
- Зацентральна борозна
- Зацентральна звивина
- Верхня тім'яна часточка
- Внутрішньотім'яна борозна
- Нижня тім'яна часточка
- Кутова звивина
- Надкрайова звивина
- Сконева частка
- Верхня сконева борозна
- Нижня сконева борозна
- Верхня сконева звивина
- Середня сконева звивина
- Нижня сконева звивина
- Поперечні скроневі звинини
- Потилична частка
- Потиличний полюс
- Острівець
- Звинини острівця
Присередня і нижня поверхні півкулі великого мозку
- Борозна мозолистого тіла
- Борозна пояса
- Поясна звивина
- Перешийок поясної звинини
- Морськоконикова борозна
- Приморськоконикова звивина
- Гачок
- Зубчаста звивина нюхова борозна
- Прицентральна борозна
- Прицентральна часточка
- Передclin
- Тім'яно-потилична борозна
- Клин
- Острогова борозна
- Язикова звивина
- Обхідна борозна
- Присередня потилично-сконева звивина
- Потилично-сконева борозна
- Бічна потилично-сконева звивина
- Пряма звивина
- Нюхова борозна
- Очнюмкові борозни
- Очнюмкові звинини
- Мозолисте тіло
- Дзьоб
- Коліно
- Стовбур
- Валик
- Прозора перегородка
- Скеліття
- Стовл
- Тіло
- Ніжка
- Нюхова цибулина
- Нюховий шлях
- Нюховий трикутник
- Передня пронизана речовина
Основні ядра
- Смугасте тіло
- Хвостате ядро
- Голова

- Тіло
- Хвіст
- Сочевцеподібне ядро
- Лушпина
- Бічна біла куля
- Присередня біла куля
- Огорожа
Бічні шлуночки
- Центральна частина бічного шлуночка
- Стінки центральної частини
- Передній (Лобовий) ріг бічного шлуночка
- Стінки переднього рогу
- Задній (Потиличний) ріг бічного шлуночка
- Стінки заднього рогу
- Пташина острога бічного шлуночка
- Обхідне підвищення бічного шлуночка
- Нижній (Скроневий) ріг бічного шлуночка
- Стінки нижнього рогу
- Морський коник
- Міжшлуночковий отвір
- Зовнішня капсула кінцевого мозку
- Внутрішня капсула кінцевого мозку
- Передня ніжка внутрішньої капсули
- Коліно внутрішньої капсули
- Задня ніжка внутрішньої капсули
Спинномозкова твёрда оболонка
Твёрда оболонка головного мозку
- Серп великого мозку
- Серп мозочка
- Намет мозочка
- Діафрагма сідла
- Пазухи твёрдої оболонки
- Верхня стрілова пазуха
- Нижня стрілова пазуха
- Пряма пазуха
- Потилична пазуха
- Поперечна пазуха
- Стік пазах
- Сигмоподібна пазуха
- Печериста пазуха
- Клино-кам'яна пазуха
- Верхня кам'яниста пазуха
- Нижня кам'яниста пазуха
Павутинна оболонка головного мозку
Спинномозкова павутинна оболонка
М'яка оболонка головного мозку
Спинномозкова м'яка оболонка
Очне яблуко
- Волокниста оболонка очного яблука
- Білкова оболонка ока
- Рогівка
- Судинна оболонка очного яблука
- Власне судинна оболонка
- Війкове тіло
- Райдужка
- Зіниця
- Сітківка
- Кришталик
- Склисте тіло
Додаткові структури ока
- Зовнішні м'язи очного яблука
- Бічний прямий м'яз
- Верхній прямий м'яз
- Присередній прямий м'яз
- Бічний прямий м'яз
- Верхній косий м'яз
- Нижній косий м'яз
- Брова
- Верхня повіка
- Нижня повіка
- Сполучна оболонка (Кон'юнктива)
- Верхнє склепіння сполучної оболонки
- Нижнє склепіння сполучної оболонки
- Сльозова залоза
Зовнішнє вухо
- Вушна раковина
- Завиток
- Протизавиток
- Козелок
- Протикозелок
- Вушна часточка
- Зовнішній слуховий хід
- Зовнішній слуховий отвір
- Барабанна перетинка
Середнє вухо
- Барабанна порожнина

- Покривельна стінка
- Яремна стінка
- Лабіринтна стінка
- Сосокподібна стінка
- Сонна стінка
- Перетинчаста стінка
- Стремінце
- Коваделко
- Молоточок
- Слухова труба
- Внутрішнє вухо
- Кістковий лабіринт
- Присінок
- Півколові канали
- Завитка
- Перетинчастий лабіринт
- Черепні нерви**
- Зоровий нерв (II пара)
- Окоруховий нерв (III пара)
- Блоковий нерв (IV пара)
- Трійчастий нерв (V пара) та його вузол
- Очний нерв (I гілка V пари)
- Верхньощелепний нерв (2 гілка V пари)
- Нижньощелепний нерв (3 гілка V пари)
- Вушно-скроневиий нерв
- Язиковий нерв
- Нижній комірковий нерв
- Відвідний нерв (VI пара)
- Лицевий і проміжний нерви (VII пара)
- Присінково-завитковий нерв (VIII пара)
- Язикоглотковий нерв (IX пара)
- Блукаючий нерв (X пара)
- Поворотний гортанний нерв
- Передній і задній блукаючі стовбури
- Додатковий нерв (XI пара)
- Під'язиковий нерв (XII пара)
- “Судини і нерви голови, ший, тулуба та кінцівок”
- Аорта
- Цибулина аорти
- Висхідна аорта
- Дуга аорти
- Гілки дуги аорти
- Низхідна аорта
- Грудна аорти
- Червна аорти
- Плецо-головний стовбур**
- Права загальна сонна артерія
- Права підключична артерія
- Загальна сонна артерія (права, ліва)
- Зовнішня сонна артерія
- Верхня щитоподібна артерія
- Язикова артерія
- Лицева артерія
- Потилична артерія
- Задня вушна артерія
- Висхідна глоткова артерія
- Поверхнева скронева артерія
- Верхньощелепна артерія
- Нижня коміркова артерія
- Середня оболонна артерія
- Внутрішня сонна артерія
- Шийна частина
- Кам'яниста частина
- Глибока стегнова вена
- Підколінна вена
- Мала підшкірна вена
- Передні великогомілкові вени
- Задні великогомілкові вени
- Симпатичний стовбур**
- Вузли симпатичного стовбура
- Міжвузлові гілки симпатичного стовбура
- Великий нутрощевий нерв
- Малий нутрощевий нерв
- Червне сплетення та вузли
- Спинномозкові нерви**
- Шийне сплетення
- Шийна петля
- Малий потиличний нерв
- Великий вушний нерв
- Шийний поперечний нерв
- Печериста частина
- Мозкова частина
- Очна артерія
- Передня мозкова артерія
- Задня сполучна артерія
- Підключична артерія (права, ліва)
- Хребтова артерія
- Основна артерія
- Задня мозкова артерія
- Внутрішня грудна артерія
- Щито-шийний стовбур
- Нижня щитоподібна артерія
- Реброво-шийний стовбур
- Поперечна артерія ший
- Артеріальне коло мозку
- Внутрішня яремна вена
- Лицева вена
- Занижнощелепна вена
- Зовнішня яремна вена
- Передня яремна вена
- Верхня порожниста вена
- Плецо-головна вена (права, ліва)
- Грудна протока
- Грудна аорта
- Задні міжреброві артерії
- Червна аорта
- Нижня діафрагмова артерія
- Поперекові артерії
- Черевий стовбур
- Ліва шлункова артерія
- Селезінкова артерія
- Ліва шлунково-чепцева артерія
- Загальна печінкова артерія
- Шлунково-дванадцятипалокишкова артерія
- Права шлунково-чепцева артерія
- Верхня підшлунково-дванадцятипалокишкова артерія
- Права шлункова артерія
- Власна печінкова артерія
- Верхня брижова артерія
- Нижня підшлунково-дванадцятипалокишкова артерія
- Порожньокишківі артерії
- Клубовокишківі артерії
- Клубово-ободовокишкова артерія
- Права ободовокишкова артерія
- Середня ободовокишкова артерія
- Нижня брижова артерія
- Ліва ободовокишкова артерія
- Сигмоподібна артерія
- Верхня прямокишкова артерія
- Середня надниркова артерія
- Ниркова артерія
- Яечкова (яєчникова) артерія
- Спільна клубова артерія
- Внутрішня клубова артерія**
- Клубово-поперекова артерія
- Верхня сіднична артерія
- Нижня сіднична артерія
- Затульна артерія
- Пупкова артерія
- Маткова артерія
- Внутрішня соромітна артерія
- Діафрагмовий нерв
- Плечове сплетення
- Стовбури
- Верхній стовбур
- Середній стовбур
- Нижній стовбур
- Надключична частина
- Довгий грудний нерв
- Підключичний нерв
- Надлопатковий нерв
- Грудо-спинний нерв
- Присередній грудний нерв
- Бічний грудний нерв
- Підключична частина
- Бічний пучок
- Присередній пучок
- Задній пучок
- Нижня міхурові артерія
- Середня прямокишкова артерія
- Спільна клубова вена (права, ліва)
- Нижня порожниста вена
- Поперекові вени
- Яєчкова (яєчникова) вена
- Ниркова вена
- Надниркова вена
- Внутрішня клубова вена**
- Ворітна печінкова вена
- Верхня брижова вена
- Нижня брижова вена
- Селезінкова вена
- Пахвова артерія
- Грудо-надплечева артерія
- Бічна грудна артерія
- Підлопаткова артерія
- Грудо-спинна артерія
- Огинальна артерія лопатки
- Задня огинальна артерія плеча
- Передня огинальна артерія плеча
- Плецова артерія
- Глибока артерія плеча
- Верхня ліктьова обхідна артерія
- Нижня ліктьова обхідна артерія
- Променева артерія
- Поверхнева долонна гілка
- Ліктьова артерія**
- Загальна міжкісткова артерія
- Поверхнева долонна дуга
- Глибока долонна дуга
- Загальні долонні пальцеві артерії
- Підключична вена
- Пахвова вена
- Головна вена
- Основна вена
- Плечові вени
- Ліктьові вени
- Променеві вени
- Зовнішня клубова артерія
- Нижня надчеревна артерія
- Стегнова артерія
- Поверхнева надчеревна артерія
- Глибока стегнова артерія
- Присередня огинальна артерія стегна
- Бічна огинальна артерія стегна
- Низхідна колінна артерія
- Підколінна артерія
- Бічна верхня колінна артерія
- Присередня верхня колінна артерія
- Бічна нижня колінна артерія
- Присередня нижня колінна артерія
- Середня колінна артерія
- Передня великогомілкова артерія**
- Тильна артерія стопи
- Дугоподібна артерія
- Задня великогомілкова артерія
- Малоомілкова артерія
- Бічна підшовова артерія
- Присередня підшовова артерія
- Зовнішня клубова вена**
- Стегнова вена
- Велика підшкірна вена
- М'язово-шкірний нерв
- Середній нерв
- Ліктьовий нерв
- Променевий нерв
- Пахвовий нерв
- Присередній шкірний нерв плеча
- Присередній шкірний нерв передпліччя
- Міжреброві нерви
- Поперекове сплетення
- Клубово-підчеревний нерв
- Клубово-пахвинний нерв
- Статево-стегновий нерв
- Бічний шкірний нерв стегна
- Затульний нерв
- Стегновий нерв
- Крижове сплетення

3.3. Контрольні завдання до самостійної роботи

Теми рефератів

Тема 1. Андреас Везалій і початок наукової анатомії

Тема 2. Леонардо да Вінчі – великий живописець, один з основоположників пластичної анатомії

Тема 3. Стадії ембріогенезу. Зародкові листки - розвиток тканин і органів.

1. Розвиток ембріона людини
2. Гістогенез
3. Органогенез

Тема 4. Фізіологічні вигини хребта

Будова хребетного стовпа і зміни хребта при сколіозі

Тема 5 Визначення виду постави залежно від ступеня вираженості вигинів хребта

Види постави із збільшенням та зменшенням кривизни хребта

Тема 6.

1. Будова кістки
2. Вікові особливості окістя

Тема 7. Вивчення особливостей кісток скелета у віковому аспекті.

Особливості кісток скелета у дітей, дорослих та людей похилого віку

Тема 8. Структури, що укріплюють суглоб та обмежують його рухи

1. Допоміжний апарат суглоба
2. Призначення зв'язок суглоба

Тема 9. Кровопостачання і іннервація м'язів тулуба

1. Кровопостачання м'язів тулуба
2. Іннервація м'язів тулуба

Тема 10. М'язи антагоністи і м'язи синергісти

1. М'язи - антагоністи
2. М'язи - синергісти

Тема 11. Черевний прес і його функціональне значення.

1. Діафрагма тіла людини
2. Стінки черевного преса
3. Функціональне призначення черевного преса

Тема 12. Будова зубів

1. Особливості молочних зубів і час їх розвитку
2. Формула постійних зубів.
3. Особливості різців, іклів, молярів. Черга їх появи.
4. Профілактика

Тема 13. Селезінка, її розташування, зовнішні і внутрішні будова.

1. Будова і функції селезінки
2. Роль селезінки в кровообігу

Тема 14. Оболонки спинного і головного мозку

1. Менінгіальна оболонка
2. Павутинна оболонка
3. Судинна оболонка
4. Міжоболонкові простори

Тема 15. Гіпофіз

1. Аденогіпофіз
2. Нейрогіпофіз

3.4 Індивідуальні завдання

Індивідуальна учбово-дослідницька (УДРС) або науково-дослідницька (НДРС) робота здобувачів

(по вибору) припускає:

- підготовку огляду наукової літератури (реферату);
- підготовку ілюстративного матеріалу по даних темах (мультимедійна презентація, набір таблиць, схем, малюнків і тому подібне);
- виготовлення учбових і музейних препаратів, моделей;

3.5. Інші заохочення

- проведення наукового дослідження в рамках студентського наукового кружка кафедри;
- участь в науковій тематиці кафедри;
- участь в анатомічних олімпіадах і ін.

3.6. Правила оскарження оцінки

Оскарження оцінки проводиться згідно положення «Про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету», наказ від 30.09.2020р. №252.

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1226%3A2013-03-25-12-07-55&catid=4%3A2011-05-04-07-20-12&Itemid=19&lang=uk

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Здобувачі можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення здобувачів на практичні заняття.

Відвідування пацієнтів під час курації в лікарні можливо за умов наявності у здобувачів відповідної форми одягу, санітарної книжки з відміткою про вакцинацію проти дифтерії, результатів обстеження на напруження імунітету за кором (або відмітка про вакцинацію), або іншими інфекційними захворюваннями згідно поточній епідемічній ситуації.

Здобувачі з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання здобувача це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Заохочується участь здобувачів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Усі здобувачі ХНМУ захищені Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті, розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями. Дане Положення розроблено на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону

України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Харківський національний медичний університет забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються здобувачам/-кам або співробітникам/-цям університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра анатомії людини підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів та здобувачок очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Анатомія людини : підручник : у 3 т. / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін [та ін.]. –

- 7-ме вид., доопрац. – Вінниця : Нова Книга, 2019.
2. Анатомія дитини (з основами ембріології та вадами розвитку) : навчально-методичний посібник для здобувачів вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів / І. І. Бобрик, В. С. Школьніков, С. Д. Максименко, Ю. Й. Гумінський. - Луганськ : Віртуальна реальність, 2012.
  3. Черкасов В.Г. Історія анатомія (хронологія розвитку та видатні анатоми) / В.Г. Черкасов, Ю.Й. Гумінський, Е.В. Черкасов, В.С. Школьніков. – Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2012. – 148 с.
  4. Анатомія людини : у 3-х т. / Під ред. В.Г. Ковешнікова. - Луганськ : Вид- во «Шико» ТОВ «Віртуальна реальність», 2008. - 400 с
  5. Анатомія людини : підручник / [Кривко Ю. Я., Черкасов В. Г., Кравчук С. Ю. Сопнєва Н. Б. та ін.] ; за ред.: проф. Кривка Ю. Я., проф. Черкасова В. Г. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 448с.
  6. Атлас анатомии человека: учеб. пособие в 4-х томах / Р. Д. Синельников, Я. Р. Синельников, А. Я. Синельников ; ред. А. Г. Цыбулькин. - 7-е изд., перераб. - М. : Новая волна, 2012.
  7. Sobotta. Атлас анатомії людини. У двох томах. Переробка та редакція українського видання: В. Г. Черкасов., пер. О. І. Ковальчука. - Київ : Український медичний вісник, 2009.
  8. Неттер Ф. Г. Atlas of Human Anatomy. Атлас анатомії людини: переклад 7- го англ. Вид.: двомовне вид. / Френк Г. Неттер; наук. Ред. Перекладу Л Р. Матешук-Вацеба, І. Є. Герасимюк, В. В. Кривецький, О. Г. Попадинець. – К. – ВСВ «Медицина», 2020. – 736 с.
  9. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / В. Г. Черкасов, І. І. Бобрик, Ю. Й. Гумінський, О. І. Ковальчук. – Вінниця: НоваКнига, 2010. – 392с.
  10. Анатомія людини (у двох частинах) : підручник / За ред. К.А. Дюбенка. – Ч.1. – К. : ВАТ «Поліграфкнига», 2008. – 528 с.
  11. Конспект лекцій з дисципліни «Анатомія людини» / Григор'єва О.А., Світлицький А.О. - — Запоріжжя : [ЗДМУ], 2020. — 173 с
  12. Матешук-Вацеба Л. Р. Нормальна анатомія: навчально-методичний посібник / Л. Р. Матешук-Вацеба; Львівський національний медичний ун-т ім. Д. Галицького. – Львів: Наукове товариство ім. Шевченка; Вінниця: Нова Книга, 2019. – 432 с.: іл
  13. Анатомія людини: навч. посібник. для студ. вис. навч. завід. IV рівнів. акр. / В. Г. Черкасов, С. Ю. Кравчук. – Вінниця: Нова книга, 2014. – 640 с.
  14. Анатомія опорно-рухового апарату: будова, особливості дитячого віку та вади розвитку: навчально-методичний / Я.А. Тарасенко, О.О. Тихонова. – Полтава, 2018. – 205 с.
  15. Чернокульський С.Т., Єрмольєв В.О. Навчально-методичний посібник для студентів та викладачів ВМНЗ. Анатомія судин та нервів тулуба (ангіоневрологія) (видання п'яте, доповнене). - Київ. / Книга–плюс. 2016.

Допоміжна література:

1. Atlas of Regional Anatomy of the Brain Using MRI: With Functional Correlations / J. C. Tamraz, Y. G. Comair. - [S. l.] : Springer, 2000. - 328 p.
2. McCraw and Arnold's Atlas of Muscle and Musculocutaneous Flaps / J. B. McCraw, Ph. G. Arnold. - [S. l.] : Lippincott Williams & Wilkins, 1986. - 735 p.
3. Clinical Anatomy / Ellis Harold. - 11th ed. - [S. l.] : Blackwell Publishing Limited, 2006. - 439 p.
4. The Human Body: An Introduction to Structure and Function / Adolf Faller, Michael Schuenke, Gabriele Schunke. - [S. l.] : Thieme, 2004. - 708 p.
5. Grant's Atlas of Anatomy / ed.: A. M.R. Agur, A. F. Dalley. - 12th ed. - [S. l.]: Lippincott Williams & Wilkins, 2009. - 1627 p.

6. Bones and Muscles: An Illustrated Anatomy / Virginia Cantarella. - [S. l.] : Wolf Fly Press, 1999. - 190 p
7. Neuroanatomy (MRI and CT) / D. E. Haines. - 6 ed. - [S. l.] : Lippincott Williams & Wilkins, 2000. - 300 p.
8. Color Atlas of Human Anatomy :учебник. Vol. 1. Locomotor System / W. Kahle, H. Leonhardt, W. Platzer. - 3-rd revised ed. - New York : Thieme, 1986. - 226 p.
9. Color Atlas of Human Anatomy: учебник. Vol. 3. Nervous System and Sensory Organs / W. Kahle, H. Leonhardt, W. Platzer. - 3-rd revised ed. - New York : Thieme, 1986. - 374 с.
10. Color Atlas of Human Anatomy: учебник. Vol. 2. Internal Organs / H. Leonhardt. - 3-rd revised. - New York : Thieme, 1998. - 361 с.
11. Anatomy at a Glance: атлас / O. Faiz, D. Moffat. - Oxford : Blackwell Science, 2002. - 177 p.
12. Gray's Anatomy: The Anatomical Basis of Clinical Practice : учебник / ed. S. Standring. - [S. l.] : Elsevier Inc., 2008. - 2504 p.
13. Human Anatomy: учеб. пособие / K. Saladin. - Boston : McGraw-Hill, 2004.- 802 p.
14. Pocket atlas of human anatomy based on the International nomenclature: атлас / H. Feneis, W. Dauber. - 4th ed. - - Stuttgart ; N.Y. : Thieme, 2000. - 509 p.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://31.128.79.157:8083/course/view.php?id=496>